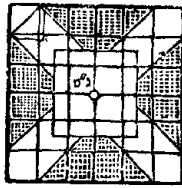

כלאים ערוגה פרק ג

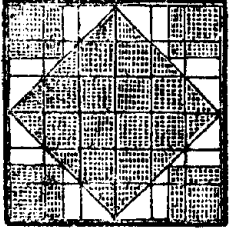
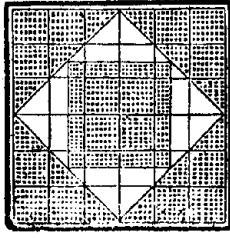
הוא מקרא ילפין ואין להעמיד המקרא בענין זה שאינו שיעור לא ליניקה ולא לשום דבר. ע"פ. ומ"ס הר"ב דאלכאים קפיד קרא ללא ליהוי ערבוז. כבר כתבתי בספ"ק בשם הכ"מ שלא חסרה תורה אלא במפולת יד. וקרא להלא דקפיד אערבוז אינו אלא חסמתא. ומ"ס הר"ב שרוח זו זרוע לפון ודרום ורוח זו מזרח ומערב. ומ"מ לריך שינה קלת להפריש ביניהן כדפי' רש"י בגמרא בד"ה בממלא קרנות. ומ"ס הר"ב דאמלעי לריך הרחק כדי יניקה. ושיעור שלשה טפחים היינו עם מקום ארעיים. וכתיב הר"ש והא דתגן לעיל בפרק ב ירק בירק [ששה טפחים] הני מיני בשדה גדולה שיש בה ירק הרבה אבל הכא דאין זרע מכל אחד ואחד אלא מעט לא חיישין ודכותה אשכחן גבי תבואה בתבואה בית רובע ואמרין בירושלמי שרשאי לזרוע ה' מיני תבואה בבית רובע אחת דככל מקום שאין זרע מכל מין ומין אלא מעט לא חיישין אלא ליניקה. ע"כ. ורש"י עלמו פירש בגמרא בצרייתא עבודת ירק בירק ששה טפחים ורואים אותה כעבולא זרובעת. דהיינו בערוגה שהיא ששה טפחים על ששה טפחים קאמר שזו היא עבודת ירק בירק לזרוע בה ה' זרועים. ע"כ. ופשטא דמתניתין לירק בירק גרתיא כפירוש הר"ש. וכה"ג מתרלים הרמב"ם והר"ב במשנה ג בפרקין: **היה לה גבול גבוה טפח. וגם ברחבו טפח כדאיתא בפרק ט דשבת דף פה מדרבי יהודה דאמר לקמן במתני' ג רוחב הפרסה. וכתיב התוספות דאע"ג דר"י דלקמן לא מיירי אלא לענין הפסק גרתיא לגמרא ללא שגא לגבול דה"ה נמי ששיעורו טפח: שלשה**

כדי שיתרחק זרע מזרע. זרע מזרע מורע דרום שיעור אלכסו של טפח וחלי חומס דהיינו טפח וחלי וזרע בכל רוח ארבע טפחים חסר חומס באורך ורוחב טפח ומחלה אלא שמילר וסוף בכל לך עד שיהא כלה לרוחב טפח חסר חומס כדי שיהא לעולם בין זרע דרום לזרע מזרח טפח וחלי וכן לכל רוח עד שיהא מניח בלמנע הערוגה שלשה על שלשה ועוסה בלמנע נקב וזרע בו גרעין א' כוה. והקפיד בגמרא מאי דחוקיה לאחוקמיה בערוגה יקפידה ערוגות מכל לך כנגד הקרנות ואין בה דבר זרוע. ויתרט גזירה שחא ימלא הקרנות וזרע הערוגה או על ז' הורה:

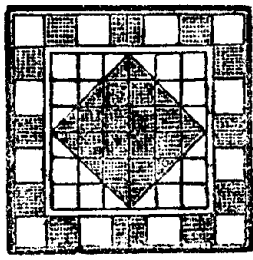
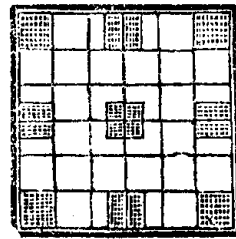

הגדה"ה י"מ טלא יפלה כל הארבע עבדורה זו רק פחות מפחים עשר טפחים

הטעם שלא אמרו בערוגה שהיא ששה על ששה טפחים זרועין בתוכה ט' זרועות ויהיה בין כל אחד טפח ומחלה כוה. לפי שכל הערוגה מונה הוא ט' טפחים בלבד ועל זו שהקדמו יתיה כ"ד טפחים והא דנקט ערוגה ששה על ששה לפי שהיא היותר קטנה שבערוגות שהיא אמה על אמה והשמיעט שאפשר לזרוע בה זרעים משתנים ולא יהיו כלאים: היה לה גבול גבוה וכו'. בירושלמי: הגדה"ה וכן נראה מן הבבלי פ' ל"ב:

ויהיה מדת הזרוע מונה וגובל זרוע ד' בד' הקרנות מיני זרעים והא דקתני דקין אחד נמנה עם השנים רוח לריך להרחקת שלשה זרע ד' מינין ג' טפחים ומחלה והוא לכל מין טפח חסר גובל וגובל וחמשה בלמנע כמו בערוגה דרישא ולהוי י"ז שצריך להרחיק זרע הערוגה מזרע הגבול טפח פטוי לזרוע בערוגה כי אם שלשה על שלשה. וה"ה למה לא יזרע על כל גובל וגובל חמשה מינין וישאר שני טפחים לחמשה המינין. שני חומשי טפח לכל מין באורך טפח ויהיו בין הכל ט"ז מינין* [הגדה"ה פ"ד ד' ל' הקרנות יסוד שלשה על כל גובל ועל כל רוח טפח עשר מינין מין מן האמלעי]:

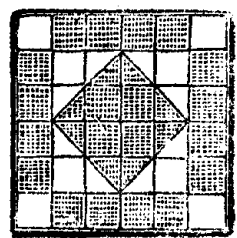
עשר. שלשה על כל גובל וגובל וא' בלמנע כוה* שלשים טפחים. והרא"ש ז"ל פי' על כל גובל ובין כל קרן וקרן שני [הגדה"ה פ"ד שגח כל שלשה על כל גובל משום הגובל שמקו לקדן] ומונה קרן אחת לכל רוח ובין ד' מינין שבכל איריין שביניהם ד' טפחים וחלי. וישאר למקום שמינית טפח. ובירושלמי פריך ויתני ג' על כל מינין ומשני משום שהגבולים ממעטים. פי' [הגדה"ה פ"ד טפח ומחלה] ולא נשאר מקום יזרע על כל גובל וגובל חמשה מינין שני טפחים וחלי. וישאר שני טפחים לחמשה המינין. שני חומשי טפח לכל מין באורך טפח ויהיו בין הכל ט"ז מינין* [הגדה"ה פ"ד ד' ל' הקרנות יסוד שלשה על כל גובל ועל כל רוח טפח עשר מינין מין מן האמלעי]:

מלאכת שלמה יהודה ע"כ. וכתיב עוד. ר' יהודה אנוגל קאי ומגל סין אריסא ע"כ. ומה שכתב ר"ע ז"ל ערוגה שהיא ששה על ששה טפחים מפורשת למטה בסוף

יבין ואלמטה אקרא. שנאמר כי בארץ תוליד לחמה וכנהה זרועיה תלמיח לחמה תרי. וזרועיה תרי. והלמחה חד. הו"ל ה' מינין וה"ה שיכול לזרוע בהישר כהמנוי ז"ל* ויהיה ג"כ רק ה' מיני'. אבל ירווח שיהיה זרוע כ"ו טפחים [וכיינו בשם סוף רע"ק בשתיין שילמא הקמות]. אלא הא קמ"ל דאפי' בתמונה א' שוכרתו שרי. ולא אמריק דהזרוע בלמנע הו"ל חבוס. מדמקוף רק ד' ראבי תור [ועפ"כ פ"ד ע"ג: ד] וגם

תפארת יבין סרה ז"ל* וכמלא שיהי זרוע כ"ד טפחים. שם ב' שלישים מהל"ז טפחים של כל הערוגה. ובלבד שיהא הירק שבלמנע מובדל כדי יניקה. שהא טפח ומחלה. מכל מין שברוחות. או שיגע בהן בראש תור. ואע"ג דבפ"ב מ"א אמריקן ירק בירק ו"ע. התם בשדה גדולה. משא"כ הכא במזרע מעט. במרחיק שיעור יניקה ליכא ערבוז. מיהו טפי מה' מיניס. אע"ג שמרחיקין זה מזה שיעור יניקה אסור. מדרה"ל ערבוז.

* ר"ע י"ג וארבעה חומשי

לא יפע. ע"י ע"ס סי"ב. מול
ות"ע ע"ס ספ"ו ל: ש"ש
באמצע. ע"ס :

משנה ראשונה

לא יפע רחם הלפת.
בתולין דף ל"ג ע"ב
כתב ה"ה דלמ"ה לפתוח
הם הפתחים שנקראת
ומשמע לפ"י דהכא חסור
רחם הלפת דממשע
שיעור יניקה כח"ס ב"כ
נחמ. ומה שפסקה מו"ק
דל"כ ברישא נמי. אין
ה"י ומני לה בסיפא
דלפילו פל בגטול שגטול
ויכר שמוכדל חסור
וכ"ס ברישא. וכן נראה
מדקמק לפת ולא נקט
לפת ויניח דככל דוכתא
משום פרכוב נקט לה
שמתעבת ומתחככת.
ושמא דלפת מין זרעים :

תוס' אנשי שם

בתו"ס ד"ה ר"א טו' ואמר
מ"ס ח"א ק"ו. ל"ג
ני חירו' דהא דלעיל איני
מדארייחא ודכא קיימט
משום מלאות פניו. (רמ"ז)

שלשה על כל גבול. ותימה שלי"ב זרעים לריך י"ב מרחקים וכל
מרחק שלשה טפחים הם ל"ו טפחים ואין בכל הגבולים סביב כי אם
ל"ה טפחים. לטחים מהרמות הארבעה. לכל אחת ח' טפחים.
ולטחים לכל ח' ו' טפחים. ואין נראה לפרש שר"ל ג' שזרע על שטח
הגבול מלמעלה ועל שני לרוח מזה ומזה
ויכול לזרוע כל הרוח בין מלמעלה ובין
מאלהין. ואל תתמה על הזרעה שבגדרין
שכן שנינו ג"כ בסוף מס' ב"מ (ק"ה)
שהיגטת זו על גב זו והירק ביניהם
שפירושו בזקופה הגבוה שזו גבוה מזו.
לשון על גבול. איש נראה כן.
דא"ל שלשה בכל גבול וגבול ומדקתני

שלשה על. משמע דעליו ממש הוא זרע שלש. ולכן כ"ל שעל כל גבול
הוא זרע ג' וכך יכול לעשות שמינה טפה הסמוכה לקרן וזרע
מין אחד ומינה ג' טפחים וזרע ומינה עוד שלשה טפחים וזרע
וגמאל שיש עוד טפה פניו בקרן השני וכן הוא עושה לכל גבול וגבול
וגמאל שיש בין מין ומין שלשה טפחים שיעור הרחקה. מלבד באותן
בדרך שמועטין שזה מרע לפון ודרום זה מרחק ומערב כדפירש הר"ב
מש"כ ברישא ש"ח. ומה"כ ברישא ש"ח זרע ט' היו ערבו
כמ"ס בשם ה"ס' במירון הרשון לפי שאין כאן היכר כלל. שלא יוכל לזרוע מכל מין כ"ח גרעין ח': ואחד בזמנא. דגבוהות הגבול איש
מפסיק. ובירושלמי שלשה על כל גבול וכו' ינתי ששה בזמנא תפחה שהגבולין ממעטין ששה. וכתב הר"ם ח"ו"ל וטעות סופר הוא
דחמשה גרסינן כלומר דתני במתני' ג' על כל גבול וה' בזמנא כמו בערוגה דרישא שאין לה גבול גובה חורשים להוכיח חמשה זרעונים
וליהו השחא להך דליכא גבול [י"ז] זרעים ומשני תפחה שהגבולין ממעטין כלומר שזרע הגבולין נכנס לתוך הערוגה וממעטין אותה
מששה על ששה טפחים. ונריך לדקדק היאך ממעטין ומזויע נכנסין לתוך הערוגה דלא מסתבר כלל למימר משום דאי אפשר שלא יפול
לתוך הערוגה מורעים שעל הגבול אלא היינו טעמא דמועטין לפי שזרעו להרחיק זרע הערוגה עגמה מורע הגבולין מסביב. ע"כ. והיינו
ממעטין. שפ"י זריעת הגבול לא יוכל לזרוע בארבע רוחות הערוגה ומה שהגיה ש"ל ח' אין נראה שגם הרמב"ם בפירושו מביאו בזה הל'
וניתני ששה בזמנא. אבל נראה לומר שאפ"פ שאינו יכול להקשות אלא וליתני חמשה דודאי דמשום הגבול לא תהא אלתעית הערוגה עדיפא
לזרוע מין אחד יותר ממה שיוכל לזרוע בה כשאין לה גבול מכל מקום נקט ששה לישא דרבי יהודה. כלומר מאי טעמא דתנא קמא דפליג
אדרבי יהודה דתני ששה. ומיאו למר כדאית ליה דהיינו ה': לא יפע רחם הלפת בתוך הגבול מפני שהוא ממלאהו. והרחקת ג' טפחים לא
מהני דאכתי הו' נראה מעורבב ואפ"פ שאין יונקין זה מזה אבל בערוגה פשוטה דרישא רשאי ליטע אשילו ראש לפת בזמנא לפי שאין
כאן אלא ד' מינין לד' הרוחות לא נראה כערבוביא קך נראה צעיתי. ולא נהירא מה שפירש ב"כ נחמ ח"ו"ל ממלאהו וממעטין מקום
יניקה האחרים עד כאן דאם כן ברישא נמי: רבי יהודה אומר ששה בזמנא. מפרש בירושלמי דר"ש זרע זרעה זרעיה זרעיה כלומר דמני
למיכתב זרע דמשמע חד וה"מ למיכתב זרעה והו' משמע תרי וה"מ למיכתב זרעיה והי משמע תלת וכתב זרעיה דמשמע ארבעה וכתב
תוליא למחא דתוליא חד ולמחא חד כמו לת"ק הרי שית. ופי רמז קרא שית זרעונים בערוגה בת ו' טפחים קאמר דקים ליה לר'
יהודה דשית בשית לא ינקי כי היכי דלמרינן לרבנן דקים להו דה' צו' לא ינקי כמ"ס הר"ב במסכת שבת וע"ס. ולא תסתבר כמה הוא
שיעור הרחקה לר". ואמר מהר"ר וואלף ולעקל"ש דלא פליג רבי יהודה אדרבנן בשיעור יניקה ולדידיה נמי שיעורו ג' טפחים כמו לת"ק
אלא דר"י לטעמיה דפליג. נמי בספ"ק וסובר דאינו כלאים עד שיהו שני חפיים ושעורה או חטה ושתי שעורים או חטה ושעורה וכוכמת והלכך
קאמר הכא שזרע ששה לפי שבזמנא הערוגה זרע שני מינין ואינן עושים כלאים לדידיה וגם עם מה שזרעוים ברוחות לא הוו כלאים דכמו
לרבנן שיעור ג' טפחים היינו עם מקום הזרעים ה"ג לרבי יהודה שיעור היניקה עם מקום הזרעים ואפ"פ שהם שנים הואיל ושניהם אינן
כלאים זה בזה אינן ממעטין שיעור ג' טפחים והא קמ"ל קרא דתוליא למחא [דבשית רשאי לזרוע שית וכו' לא דאית רשאי לזרוע באותן
שמן הגדרין בכל ל' ב' מינין]: ש"ששה בזמנא. ר"י פליג בין בסיפא בין ברישא והכי תיפתא בירושלמי שהבאתי לעיל חללת דבריו. ינתי

שלשה עשר ה'. שלשה על כל גבול
וגבול. ואחד באמצע. לא יפע ראש
הלפת בתוך הגבול מפני שהוא ממלאהו.
רבי יהודה אומר ששה באמצע ה':
בל
ח"ג. גבול וגבול בירושלמי גבול וגבול וכן נמשך וכתבנה הסוהר.
בתוך הגבול ג"ס בתוכה :

גובה הגבול עולה למינין הריחוק דאי לא תימא הכי אמאי נקט
היה לה גבול גבוה טפה ליחסי היתה הערוגה ח' על ח' אלא ודאי
תנא גבוה טפה לאשמעינן שהגובה בכלל מדה הריחוק. ולריך לומר
דר' יהודה לטעמיה דאמר בפירקין כמלא רוחב הפרסה דהיינו טפה
ואין
שכמוכות לקרנות שאין ביניהן הרחקה לפי שאין לריבין שיש היכר
ברישא. שהרי כתבתי דרוחב הגבול טפה. וגמאל שזרע באורך טפה ויש היכר בזריעתן כמו שבארנו. מש"כ ברישא ש"ח זרע ט' היו ערבו
כמ"ס בשם ה"ס' במירון הרשון לפי שאין כאן היכר כלל. שלא יוכל לזרוע מכל מין כ"ח גרעין ח': ואחד בזמנא. דגבוהות הגבול איש
מפסיק. ובירושלמי שלשה על כל גבול וכו' ינתי ששה בזמנא תפחה שהגבולין ממעטין ששה. וכתב הר"ם ח"ו"ל וטעות סופר הוא
דחמשה גרסינן כלומר דתני במתני' ג' על כל גבול וה' בזמנא כמו בערוגה דרישא שאין לה גבול גובה חורשים להוכיח חמשה זרעונים
וליהו השחא להך דליכא גבול [י"ז] זרעים ומשני תפחה שהגבולין ממעטין כלומר שזרע הגבולין נכנס לתוך הערוגה וממעטין אותה
מששה על ששה טפחים. ונריך לדקדק היאך ממעטין ומזויע נכנסין לתוך הערוגה דלא מסתבר כלל למימר משום דאי אפשר שלא יפול
לתוך הערוגה מורעים שעל הגבול אלא היינו טעמא דמועטין לפי שזרעו להרחיק זרע הערוגה עגמה מורע הגבולין מסביב. ע"כ. והיינו
ממעטין. שפ"י זריעת הגבול לא יוכל לזרוע בארבע רוחות הערוגה ומה שהגיה ש"ל ח' אין נראה שגם הרמב"ם בפירושו מביאו בזה הל'
וניתני ששה בזמנא. אבל נראה לומר שאפ"פ שאינו יכול להקשות אלא וליתני חמשה דודאי דמשום הגבול לא תהא אלתעית הערוגה עדיפא
לזרוע מין אחד יותר ממה שיוכל לזרוע בה כשאין לה גבול מכל מקום נקט ששה לישא דרבי יהודה. כלומר מאי טעמא דתנא קמא דפליג
אדרבי יהודה דתני ששה. ומיאו למר כדאית ליה דהיינו ה': לא יפע רחם הלפת בתוך הגבול מפני שהוא ממלאהו. והרחקת ג' טפחים לא
מהני דאכתי הו' נראה מעורבב ואפ"פ שאין יונקין זה מזה אבל בערוגה פשוטה דרישא רשאי ליטע אשילו ראש לפת בזמנא לפי שאין
כאן אלא ד' מינין לד' הרוחות לא נראה כערבוביא קך נראה צעיתי. ולא נהירא מה שפירש ב"כ נחמ ח"ו"ל ממלאהו וממעטין מקום
יניקה האחרים עד כאן דאם כן ברישא נמי: רבי יהודה אומר ששה בזמנא. מפרש בירושלמי דר"ש זרע זרעה זרעיה זרעיה כלומר דמני
למיכתב זרע דמשמע חד וה"מ למיכתב זרעה והו' משמע תרי וה"מ למיכתב זרעיה והי משמע תלת וכתב זרעיה דמשמע ארבעה וכתב
תוליא למחא דתוליא חד ולמחא חד כמו לת"ק הרי שית. ופי רמז קרא שית זרעונים בערוגה בת ו' טפחים קאמר דקים ליה לר'
יהודה דשית בשית לא ינקי כי היכי דלמרינן לרבנן דקים להו דה' צו' לא ינקי כמ"ס הר"ב במסכת שבת וע"ס. ולא תסתבר כמה הוא
שיעור הרחקה לר". ואמר מהר"ר וואלף ולעקל"ש דלא פליג רבי יהודה אדרבנן בשיעור יניקה ולדידיה נמי שיעורו ג' טפחים כמו לת"ק
אלא דר"י לטעמיה דפליג. נמי בספ"ק וסובר דאינו כלאים עד שיהו שני חפיים ושעורה או חטה ושתי שעורים או חטה ושעורה וכוכמת והלכך
קאמר הכא שזרע ששה לפי שבזמנא הערוגה זרע שני מינין ואינן עושים כלאים לדידיה וגם עם מה שזרעוים ברוחות לא הוו כלאים דכמו
לרבנן שיעור ג' טפחים היינו עם מקום הזרעים ה"ג לרבי יהודה שיעור היניקה עם מקום הזרעים ואפ"פ שהם שנים הואיל ושניהם אינן
כלאים זה בזה אינן ממעטין שיעור ג' טפחים והא קמ"ל קרא דתוליא למחא [דבשית רשאי לזרוע שית וכו' לא דאית רשאי לזרוע באותן
שמן הגדרין בכל ל' ב' מינין]: ש"ששה בזמנא. ר"י פליג בין בסיפא בין ברישא והכי תיפתא בירושלמי שהבאתי לעיל חללת דבריו. ינתי

מלאכת שלמה
ה"ר שלמה שירילי"ו ז"ל ולאכתב הקצור לא העתקתים סגה: גובל.
פי' בערוך הוא מקום דריסת האדם סביב הערוגה לפון גבול הוא ע"כ:

מפני שהוא ממלאהו. ולא יוכל לזרוע ג' בכל גובל: רבי יהודה
אומר ששה באמצע. בירושלמי דר"ש זרע זרעה זרעיה הרי
תלתא דה"מ למיכתב זרע וכתב זרעיה ותוליא למחא תלתא תלתא
הרי ששה. וכתב הר"ם ז"ל דבירושלמי פריך למאי דמנינן לעיל
לרבנן שהגבולין ממעטין היכי תני ר'
יהודה ששה בזמנא ואי תימא ר' יהודה
ארישא קאי פי' שאומר ת"ק חמשה
ואם אומר ששה הא תני ר' חייא ר'
יהודה אומר י"ח בזמנא אלא תיפתא
קאי ופירוש ששים עשר על הגבול
וששה בזמנא הרי שמונה עשר ואינו
מתרן כלום בירושלמי. הלכך נראה
שגובה הגבול עולה למינין הריחוק דאי לא תימא הכי אמאי נקט
היה לה גבול גבוה טפה ליחסי היתה הערוגה ח' על ח' אלא ודאי
תנא גבוה טפה לאשמעינן שהגובה בכלל מדה הריחוק. ולריך לומר
דר' יהודה לטעמיה דאמר בפירקין כמלא רוחב הפרסה דהיינו טפה
ואין
שכמוכות לקרנות שאין ביניהן הרחקה לפי שאין לריבין שיש היכר
ברישא. שהרי כתבתי דרוחב הגבול טפה. וגמאל שזרע באורך טפה ויש היכר בזריעתן כמו שבארנו. מש"כ ברישא ש"ח זרע ט' היו ערבו
כמ"ס בשם ה"ס' במירון הרשון לפי שאין כאן היכר כלל. שלא יוכל לזרוע מכל מין כ"ח גרעין ח': ואחד בזמנא. דגבוהות הגבול איש
מפסיק. ובירושלמי שלשה על כל גבול וכו' ינתי ששה בזמנא תפחה שהגבולין ממעטין ששה. וכתב הר"ם ח"ו"ל וטעות סופר הוא
דחמשה גרסינן כלומר דתני במתני' ג' על כל גבול וה' בזמנא כמו בערוגה דרישא שאין לה גבול גובה חורשים להוכיח חמשה זרעונים
וליהו השחא להך דליכא גבול [י"ז] זרעים ומשני תפחה שהגבולין ממעטין כלומר שזרע הגבולין נכנס לתוך הערוגה וממעטין אותה
מששה על ששה טפחים. ונריך לדקדק היאך ממעטין ומזויע נכנסין לתוך הערוגה דלא מסתבר כלל למימר משום דאי אפשר שלא יפול
לתוך הערוגה מורעים שעל הגבול אלא היינו טעמא דמועטין לפי שזרעו להרחיק זרע הערוגה עגמה מורע הגבולין מסביב. ע"כ. והיינו
ממעטין. שפ"י זריעת הגבול לא יוכל לזרוע בארבע רוחות הערוגה ומה שהגיה ש"ל ח' אין נראה שגם הרמב"ם בפירושו מביאו בזה הל'
וניתני ששה בזמנא. אבל נראה לומר שאפ"פ שאינו יכול להקשות אלא וליתני חמשה דודאי דמשום הגבול לא תהא אלתעית הערוגה עדיפא
לזרוע מין אחד יותר ממה שיוכל לזרוע בה כשאין לה גבול מכל מקום נקט ששה לישא דרבי יהודה. כלומר מאי טעמא דתנא קמא דפליג
אדרבי יהודה דתני ששה. ומיאו למר כדאית ליה דהיינו ה': לא יפע רחם הלפת בתוך הגבול מפני שהוא ממלאהו. והרחקת ג' טפחים לא
מהני דאכתי הו' נראה מעורבב ואפ"פ שאין יונקין זה מזה אבל בערוגה פשוטה דרישא רשאי ליטע אשילו ראש לפת בזמנא לפי שאין
כאן אלא ד' מינין לד' הרוחות לא נראה כערבוביא קך נראה צעיתי. ולא נהירא מה שפירש ב"כ נחמ ח"ו"ל ממלאהו וממעטין מקום
יניקה האחרים עד כאן דאם כן ברישא נמי: רבי יהודה אומר ששה בזמנא. מפרש בירושלמי דר"ש זרע זרעה זרעיה זרעיה כלומר דמני
למיכתב זרע דמשמע חד וה"מ למיכתב זרעה והו' משמע תרי וה"מ למיכתב זרעיה והי משמע תלת וכתב זרעיה דמשמע ארבעה וכתב
תוליא למחא דתוליא חד ולמחא חד כמו לת"ק הרי שית. ופי רמז קרא שית זרעונים בערוגה בת ו' טפחים קאמר דקים ליה לר'
יהודה דשית בשית לא ינקי כי היכי דלמרינן לרבנן דקים להו דה' צו' לא ינקי כמ"ס הר"ב במסכת שבת וע"ס. ולא תסתבר כמה הוא
שיעור הרחקה לר". ואמר מהר"ר וואלף ולעקל"ש דלא פליג רבי יהודה אדרבנן בשיעור יניקה ולדידיה נמי שיעורו ג' טפחים כמו לת"ק
אלא דר"י לטעמיה דפליג. נמי בספ"ק וסובר דאינו כלאים עד שיהו שני חפיים ושעורה או חטה ושתי שעורים או חטה ושעורה וכוכמת והלכך
קאמר הכא שזרע ששה לפי שבזמנא הערוגה זרע שני מינין ואינן עושים כלאים לדידיה וגם עם מה שזרעוים ברוחות לא הוו כלאים דכמו
לרבנן שיעור ג' טפחים היינו עם מקום הזרעים ה"ג לרבי יהודה שיעור היניקה עם מקום הזרעים ואפ"פ שהם שנים הואיל ושניהם אינן
כלאים זה בזה אינן ממעטין שיעור ג' טפחים והא קמ"ל קרא דתוליא למחא [דבשית רשאי לזרוע שית וכו' לא דאית רשאי לזרוע באותן
שמן הגדרין בכל ל' ב' מינין]: ש"ששה בזמנא. ר"י פליג בין בסיפא בין ברישא והכי תיפתא בירושלמי שהבאתי לעיל חללת דבריו. ינתי

יבין תפארת ישראל בועז

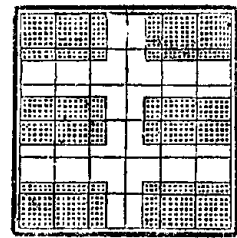
פ"ג (א) הקשה בירושלמי דגם בסיפא בין הגבולים יזרע חמש מינים
כרישא. וחייך מפני שהגבול ממעטין. ונתקשו קמאי מה משני
בזה. והו' אבא"ו רביע בגאון זכ"ל ח"ו"ל ו"ל ט"פ מ"ס ר"ש דהיי גוונה
גבול לא מהני כראש חור. עכ"פ מלטרף טפה גובה הגבול למרחק טפה
ומחאה. ובני במרוחק מחמתית הגבול חצי טפה. א"כ בשלמא ברישא
לליכא זריעת גבול (דערוגה בחרבה שניט) אפשר שפיר לזרוע בה חמש
מינים. מש"כ בשזרוע על הגבול. נתמעטה הערוגה עכ"פ חצי טפה
מכל ג' ולא שתייר רק ה' טפחים. ולא אסני לזרוע בה ה' מינין:

ברחב הגבול טפה: ה) דמהשתא ח"ל הערוגה עם הגבול ח' על ח'
טפחים. גם כשזרע בה י"ב מינין ליכא ערבו: ו) המינה טע"ט שבקין.
וזרע טע"ט ומינה טפה ומחאה זרע טפה ומינה טפה ומחאה זרע טפה
ומינה טפה שממוך לקרן. דהו"ל יחד ח' טפחים. וזרע מכן ג"ט. וכן לכל
רוח על הגבולים סביב. דהו"ל יחד י"ב מינין על הגבול. ומכ"ס דמותר
למלאות כל הרוח כלעיל סו' ב'. רק דקמ"ל דהכא מדליכא ערבו: מותר גם
להרבות במינין. ודוקא בהגבול גבוה ג"כ טפה. ומדמסיק במסכת ב'.
אבל בכל שטח שזה ח' על ח' חסור להרבות טפי מה' זרעונים (א): ז) אף
דמרחיק שיעור יניקה. מדליכא מינין הרבה מהערבב. מש"כ ברישא דליכא רק ד' מינין שרי: ח) גם ברישא פליג דס"ל דבערוגה וע"י זרעין בה ו' מינין:

כלאים ערוגה פרק ג

ששה בחמטת חמטת שהגובלין ממעטין ששה אם כשהגובלין ממעטין ששה כדה תנין ר"י אומר ששה בחמטת וקיימיה ולא ידעין אי חבירה קיימיה אי רבי אמי קיימיה. על ראשה. ואין על ראשה כדה תני ר' חייה ר' יהודה אומר שמנה עשר. ע"כ בירושלמי. ותחלתו פירשתי לעיל. וכתיב ה"ש ומשני וקיימיה ולא ידעין וכו' כלומר תירט הדבר ולא ידעין אם החבירים בני הישיבה תירטוה אם רבי אמי דרבי יהודה ארישא קאי ולא אגבול. הדר פריך ואין על ראשה כדה תני רבי חייה ר"י אומר י"ח כלומר על כרחין [ארישא] קאי ואין מתרץ כלום בירושלמי ע"ז עכ"ל. גם הרמב"ם כתב כבר הקדמונים על דברי תנא קמא ח' בחמטת וחמרו ויחתי ששה בחמטת והשתדלו לפרק זו הקושיא ולא עלתה בידם. ע"כ. ולעניות דעתי נראה שהקושיא מתרמזת בחיולא קמא שהגובלין ממעטין. והא דפריך עלה מדר"י דאמר ששה. היינו שסובר המקשה דבי היכי דשמעין לר"י ואין הגובלין ממעטין לפי שיש היכר בגבחות הגבול ויכול לזרוע מחמת בערוגה כמו בערוגה שאין לה גבול. ה"ל לרבנן. דלא ס"ל שיהיו חולקים בבערזא זאח וגם המתרץ לא רצה לעשות מחלוקת ביניהם בבערזא זו ולהכי מתרץ ליה דר"י ארישא קאי. דלמעט במחלוקת ולהשוות הדעות עדיף טפי. וכשהביא אח"כ המקשה תני דרבי חייה ר"י אומר י"ח דאשכחן פליגי בבישא אע"ג דקושיא מדר"י אדרבנן הדרת לדוכתא מ"מ קושיא ויחתי ששה לא קשיא ומיתרמזת שפיר בתפתי שהגובלין ממעטין ואע"ג דלר"י ליתא להך סברא דהא אשכחן דבהדיא פליגי חף בבישא. לרבנן מיהו ארישא שפיר. ור"י ורבנן פליגי נמי בבערזא זו דגובלין ממעטין לרבנן ממעטין ולר"י אין ממעטין ואפשר שגם הר"ש סובר כן:

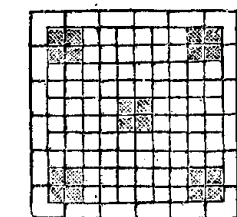
ואין נריך להחיק כי אם טפה והשתא כיון שגובה הגבול מן המינין לרבי יהודה יכול לזרוע בכל הערוגה. וזרע בה ששה מינין שלשה בשורה אחת מן המזרח ושלשה בשורה אחת מן המערב וכל מין ומין טפה ושלש טפה רוחב באורך ב' טפחים ומחלה*. ורוחב כל זרוע מחלה טפה ושלש באורך שני טפחים ומחלה והקו הלכך הארץ שבין ג' שורות שמאל זה לבין ג' שורות שמאל האחר. הם ששה טפחים באורך הערוגה. והתרחב שבין זרוע לזרוע הוא שני טפחים וחתי באורך הזרוע אבל רחבו טפה אחד כדעת ר' יהודה דלא בעי הרחקה רק טפה והס' ד' אולרים שהן עשרה טפחים אך כל התרחב בערוגה ששה עשר טפחים וסך כל הזרוע בחמטת הערוגה מלבד הגובלין עולה עשרים טפחים. ולרבנן זרוע מין אחד בערוגה חמשה טפח* מכל לז מן הגבול. ור"י לרבנן אמיאי חינו זרע כי אם מין אחד בכל הערוגה והלא יכול לזרוע בה חמשה מינין טפה על טפה בכל קרן וקרן וטפה על טפה בחמטת ובלבד שלא יהא אלכסון של טפה האמצעי כנגד אלכסון הערוגה שאין לא יהיה לזרע הקרנות לפי שאלכסון הערוגה שבעה טפחים* ואלכסון הזרעים של הקרנות והאמצעי ד' טפחים וחומש. וי"ל מדלח שרא רחמנא אלא חמשה בתוך ששה מכלל דפחות מששה איכא ערוב. ור"מ ז"ל פ' שדעת רבי יהודה שאפשר שזרע בזו הערוגה שהיא ששה על ששה ויש לה גבול טפה שמנה עשר מינין כו' הלורה*. ויהיה מדה הזרוע ממנה שלשים טפח' וכשהסתכל בל צלורה זו תמלא ששה מאומי' אורך כל אחד ג' טפח' ורוחב שני טפחים נמצא כל ללע

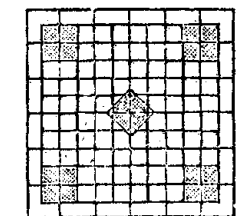
[הגדה"ה פי' ע"ס פסח שבעה גבול היו טפה ומחלה כדעת רבנן ויהיה כל הזרוע כ"ה טפח' מחמת טהור מין אחד. ע"כ]

טפה ומחלה בין זרע האמצעי

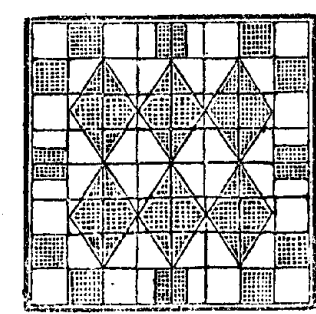
[הגדה"ה פי' ל"ל פסח פלה פהאר דק חמשה טפחים כעבר אלכסו חתי טפה לכל לז חפלות טפה וחתי כדאמרו. ואלכסון זרעים של הקרנות והאמצעי ד' טפחים ושומש פי' שני אלכסוני הקרנות עם אלכסון האמצעי שמינין ד' טפחים ושומש. ופירש הפסח ה"ל אכרסה אולואי כ"ל. שהרי כשתמן טפה זרוע לכל קרן וקרן וטפה זרוע בחמטת אם יהיה אלכסון כנגד אלכסון הערוגה כזוהי* . הנה שלשה

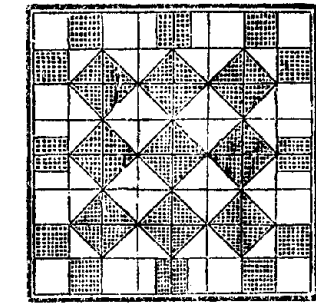
טפחים הזרוע עם חומשין של השלשה אלכסונים הנזכרים הם ד' טפחים וחומש כשאר מן הששע הוא אלכסון הערוגה של חמשה על חמשה שלשה טפחים פחות שומש לשני הכתומות ואינו לריבין שלשה שלימין טפה ומחלה לכל לז שהיא טפה ושני חומשין והאי חומש וליכא בכל לז רק טפה ושני חומשין לז לרין שלא יהיה טפה הזרוע בחמטת אלכסון כנגד אלכסון הערוגה אלא ללעו כנגד אלכסון הערוגה כזוהי* . כי בכך

תאז לשני הכתומות שלשה טפחים הנריבין ועוד חומש אחד יתכ. ביזל מן טפה וקני חומשין לזרע שנקבן זיית עם אלכסוני וטפה ושני חומשין לזרע שנקבן זיית כנגדה באלכסון וטפה לזרע ללעו האמצעי טפה וחתי חומש וכן נקבן זיית כנגדה וכן לשני האלכסונים האחרים ע"כ. ומיכן רבינו שובדיה ז"ל וי"ל מדלח שרא רחמנא אלא חמשה דמתכלל דפחות מששה איכא ערוב ע"כ. הקושיא והמירון הן סו דברי ר' שמשו ז"ל ופירושו

מיהו אלכסון טפה ומחלה על טפה נמצאו הזרעים מרוחקים זה מזה יותר מטפה ומחלה אומנם אם נרצה לומר לר' יהודה שזרע ט' מינין בערוגה בחמטת וכמדה הזריעה הזאת וללייר אותה כמו

זאת הלורה* זה אי אפשר לפי שכל מסומן מה ששה המסומנין המלויירין הוא ארבו שני טפחים ורחבו שני טפחים נמצא כל ללע מהם אלכסון טפה על טפה והוא טפה ושני חומשין ואינו לריבין לטפה ומחלה וליכא. והלכה כר' יהודה:

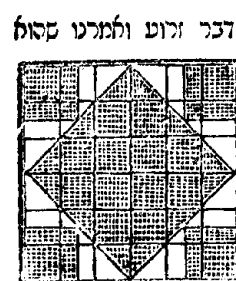
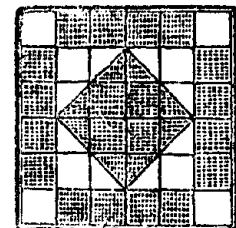
לשון הרמב"ם בפירושו למשנת ערוגה

עושים בגטות ערוגות מרובעות כדי לזרוע בהם הירקות ושומר אלו העקרים והוא שכלאים אין האזהרה בו אלא למראית העין לשיכך כשיראה הלמח האחד מובדל הוא מותר ואפי' שיהיה סמוך לו כמו שאמרנו בראש תור חיתים ומפני כן ונקשרה בו כד' היתה זיית זרע ואם יהיה ללע זאת הלורה* אסור להדביק האחת בשנית מפני שיתערב

הכל ויהיה כלאים ודרך ההפך ביניהם על אחד משלשה דרכים האחד לתפור ביניהם חפירה שיהא בעמקה טפה ובארכה ששה טפחים אם שני המינים הם ירקות כמו שיתבאר בזה הפרק. או יסים ביניהם גבול שיהיה רחבו טפה ורחבו טפה. והדרך השני להרחיק ביניהם טפה ומחלה והוא שיגור שלא ייקן זה מזה. הדרך השלישי להחזיר העלים של זרע זה לזה הלד. והעלים של זרע אחר לזרע שני עד שיראו מובדלות. כמו שיתבאר בזה הפרק ועל כל אלו העקרים שאל' שערונה ו' על א' אפשר לזרוע בה חמשה מינין מן הזרעים ולא יהיה כלאים וזו ערטה* ויהיה מדה כל מה שזרע מזה הערוגה כ"ד כמו שיתבאר בש"ס וכבר יתרו זאת הערוגה בש"ס וחמרו ערוגה בתרבה שמי ר"ל שאסור לזרוע אותה כמו שזיירו אלא אם תהיה [בחורבה] לבדה ולא תהיה סביבותיה ערוגה אחרת כדי שלא יתערבו בו הזרעים שבאחד מזרעי הערוגה עם הזרעים שבערוגה הב' הסמוכה לה. והקשיט שם ואמרנו מפי מה לא התרטו לו

לזרוע מין מן הערוגה כנגד הקרנות שאין בה דבר זרוע ואמרנו שהיא אסור שמה ימלא הקרנות ויהיה זריעו לערוגה על זו הלורה השנית* ויהיה מה שזרע מן ערוגה בזו הלורה שיגור מזהו כ"ו טפה וזה תכלית מה שיוכל לזרוע בערוגה שהיא ששה על ששה כשיזרע בה חמשה זרעים בלבד על התנאי שאמרנו: דודת לו גבול גבול טפה זרעין בחובה שלשה עשר. שלשה על כל גבול

וגבול

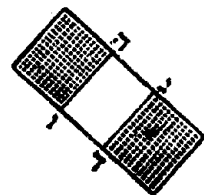

שכחתי שפיר אינו באלכסון אלא הרבה לנעומו כנגד הזיית כשאר אורי פנוי בין קרן זיית כנגד האמצעי טפה וחתי חומש וכן נקבן זיית כנגדה וכן לשני האלכסונים האחרים ע"כ. ומיכן רבינו שובדיה ז"ל וי"ל מדלח שרא רחמנא אלא חמשה דמתכלל דפחות מששה איכא ערוב ע"כ. הקושיא והמירון הן סו דברי ר' שמשו ז"ל ופירושו

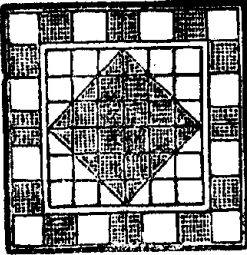
דרך קרוב כל אמתא בדיעובא אמתא זמרי חומשי באלכסונה ומה שאריתו כמו
 כן שלא יאמר בערוגה ששה על ששה שורעין בחוכה ט' זרעונים זה מצוה
 בצורה זו לפי שכל מה שנורע ממנה הוא
 תשעה טפחים בלבד ועל הצורה שהקדמנו יהיה
 הנורע ממנה כ"ד טפחים כמו שבארנו במה
 שהקדמנו ומפני כן אמר חמשה ולא אמר תשעה
 ומה שכיון לערוגה ששה על ששה מפני שהיא פחות
 מכל הערוגות העשויות רוחה לומר אמה על אמה
 ובה ללמדו שאפשר לזרוע בערוגה הקטנה מכל
 הערוגות זרעונים משתנים ולא יהיו כלאים כמו
 שבארנו וגליו :

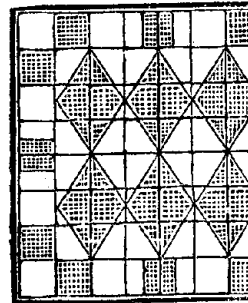
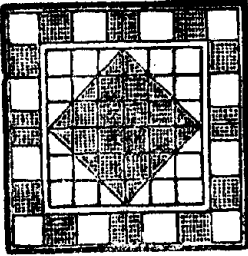
עד כאן לשון הרמב"ם

ומה שכחב והדרך השני להרחיק ביניהם טפח ומחלה והוא שיעור שלא יינק
 זה מזה . כחב כ"מ ח"ל ואע"פ שכל זרע מתפשט וינקו טפח ומחלה
 וח"כ היה ראוי להרחיק ג' טפחים . י"ל שלא חשבו אלא שלא יינק מין זה מהמין
 האחר עלמנו אבל לעירוב ויקוץ לא חשבו והיינו דקאמר [בגמרא] לא יינק מהרדי
 ולא אמר לא יינקי מהרדי דלא חשו אלא שלא יינק זרע זה מהזרע האחר עלמנו
 וכ"כ רבינו שלא יינקו זה מזה ולא כחב זה עם זה עד כאן : **ומה** שכחב תמלא
 מדה כל מסומן מן הששה המסומנים בחלוצה ראה לומר שהם המסומנים בסימני
 זריעה ואמר ג' טפחים וזה יבואר בסמוך : **ומה** שתמלא המרחק בין שתי ללעים
 שהם משתנים מללעות אותם המסומנים ר"ל המרחק שיש בין מסומן למסומן .
 ויש לגרום משתנים לפי שכללע המסומן האחד כן שזה וכדומה לו הוא הללע
 שכנגדו במסומן השני שהמרחק הוא ביניהם ר"ל בין אלו השתי ללעות . אבל
 נראה לי שלא להגיה ויראה במה שקורא אותם משתנים כאלו אמר מתנגדים
 וכל שני קוים מתנגדים ומקבילים אם יולאו עד בלתי תכלית לא יפגשו זה את זה.
 והרי אלו שני הללעות שעל זה המרחק הם מתנגדים ומקבילים זה לעומת זה ואם
 יולאו עד בלתי תכלית לא יפגשו וקורא המרחק לא כל השטח אלא קו ישר ממש :
ומה שגדר שלשה ורביעי . אמר שזה המרחק ר"ל הקו הישר בין אלו שתי ללעות
 ממסומן למסומן הוא גדר שלשה ורביעי ר"ל שלשה טפחים ורביעי מטפח
 בתצורתה. שתמלא זו בין כל שטחו ג' טפחים ורביעי ואולם גדרו הוא ללע אחד
 מן המרובע . ואמר שמה הללע האחד שהוא גדר לג' ורביעי הנה הוא טפח
 אחד וד' חמישיות בקירוב שהם ט' חומשין . ור"ל בקירוב שכשתרבע ט' פעם ט'
 הם פ"א עשה מהם טפחים יעלו כ"ה לכל טפח שכן רבע הטפח יכול ה' פעם ה'
 ה' חומשין שהן כ"ה . ילאו ג' טפחים לע"ה חומשין וקמרו ו' חומשין מן הפ"א
 ואינם מניעים לרביעית הטפח כי הטפח ד' פעמים ו' חומשין ועוד חומש אחד
 כאשר אמרנו . וט' חומשים הוא יותר משפח ומחלה והוא מה שבקטנו שיהיה
 טפח ומחלה בין כל ללע המסומן לללע שכנגדו . ואני אציג לפניך שני מסומנים
 מן הששה ועם המרחק שביניהם וזו היא הצורה .

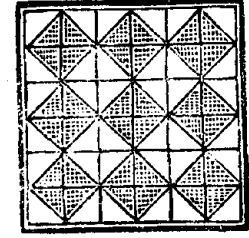
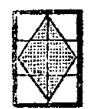

לדומה לו אבל ללע האורך וללע הרוחב אינם לריבים להיותם שוים :
 ומ

ויהיה מדה הזרוע ממנו
 מינין שלשים טפח כמו
 למסתכל בה . ואמר ר'
 בזו הערוגה שהיא ששה
 טפח י"ח מינין י"ב על
 קמח וששה בחלוצה
 ממנה שלשים טפחים
 יחסר לו ממדת הזרוע
 וכשתסתכל בצורה האחת
 כל מסומן מן הששה
 שבחלוצה שלשה טפחים
 בין ב' ללעים שהם
 אותם המסומנות גדר
 אחד וד' חמישיות בקירוב.
 שטח משתנה הללעות
 מוללעיו בשני חלקים
 הנקודות בקוים ישרים
 השני הנעשה בתוך
 חלקו ללעיו
 וכשתסתכל כל מסומן מן הששה המסומנים שנורעו בתוך הערוגה שהיא ששה
 על ששה תמלא כל מסומן נזהם על הצורה אשר זכרנו ויהיה התבנית שנעשה בו
 אחד מן המסומנים בחלוצה שלשה טפחים ורחבו שני טפחים ויהיה מדתו ששה
 טפחים ויהיה מדה המסומן שבוטחו שלשה טפחים וזה לורתו*
 וכל אלו הענינים מצוירים למי שיש לו חלק בחכמה האמדות והתשברות
 אבל כל מי שלא הסתכל בחכמה ההיא ילמדו אלו הדברים בקבלה
 ואם יהיה לו שכל טוב יהיה תכלית הבנתו לראות בעיני לבו הענין
 לא שיתבאר לו במופת . והגני חוזר לענין וכבר הקשה בש"ם על דברי ת"ק
 אחד בחלוצה ואמר ויחתי ו' בחלוצה והשתדלו [לפרק] זו הקביא ולא עלמה
 בידם אבל אמרתי לך זה ללמדך שדעת ר' יהודה בענין זה נכון ואמת
 והיינו יכולין לומר שרבי יהודה חולק על תנא קמח ודרך המחלוקה ביניהם שרבי
 יהודה אינו מתיר להיות אחד בחלוצה מפני שהערוגה נראית כולה מן המין
 ההוא ויהיו המינים שעל הגבול נראין כלאים על הדרך הזה אשר הקדמנו בחמרו
 מפני שנראית כשדה חדרל וגמלא תנא קמח מתירו ולהתיר זה הענין נחטוין
 ת"ק בחמרו אחד בחלוצה ולא אמר ששה בחלוצה אבל אין זה הפירוק בש"ם
 ומה שנתפרק מכל הענין ונתבאר בש"ם שמוחר לו לזרוע א' בחלוצה ומותר לו
 ג"כ ששה בחלוצה כמו שליירו ואם תרצה להקשות ותאמר ולמה לא אמר רבי
 יהודה השעה בחלוצה והוא אפשר להיות על זו
 הצורה והרי הוא לא יחסר ממדת למ"ד
 הזרועים בערוגה [כלום] אם לך לדעת שזה אי אפשר
 מפני שיהיה בין שני ללעי שני הזרועים מן הששה
 פחות מטפח ומחלה וזה כי התשעה מינין שבחוכה
 יהיה בין ללע כל אחד לחבירו טפח ושני חמישיות
 ואנו לריבין לטפח ומחלה כמו שליירו ודרך היחוס
 טפח ושני חומשין מצוהר היטב לפי שללע כל אחד
 מן התשעה הזרועים הוא אלכסון טפח על טפח
 ואלכסון טפח על טפח הוא טפח ושני חומשין בקירוב כמו שאמרנו בדבריהם על

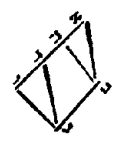

כלום וזו לורתה*
 היטב תמלא מדה
 המסומנים
 ותמלא המרחק
 משתנים מללעות
 שלשה ורביעיהוא
 ופירוש זה שכל
 כשחלק כל ללע
 והחברו בין
 יהיה תבנית

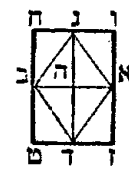
תוספות אנשי שם

ולעת את אורך הקו הוא המרחק ביניהם על זוית לנחת הגו זריבים לתנא את מדה הטפח שכן המסומנים
 על הללע המעויין שביניהם. והוא מצוהר ע"פ הצורה האחת*
 ד' אם נראה לעינינו ממנו מרובע נכח כוונת נוריד מנקודת
 הקו א"פ על זוית לנחת וכן נוריד מנקודת ג' וקו ג' הפקביל
 מאריך עד נקודת ו' ויאל לנו מרובע נכח כוונת גו"ה הבוה
 המעויין אנ"ד מפני ששעת המושלש אה"כ שנגענו ממנו
 המשוכלל ד"ה שרשטו עליו מעבר מזה . כמבואר
 ישנו שני ללעות זוית ממשלש א' אל שני ללעות זוית
 רבי חוית האחרים והשעה ממשלש האחד שזה אל המשלש האחר וכמהושים שלפניו הם ללע א"פ
 זה אל ללע ג' ואלע ב' הם ללע ג' וזוית אה"כ שזה ללע ד' ששנים ללעות וא"פ גם ללע א"ה שזה
 ללע

ר"ה ש' ה' עושים גנות ט' כנגד הקצת ט' . לכאורה ק' הא שחצית ע"ד הקצת יחיה בין
 ערוגה ט' לרע שחצית ללע ערוגה זו רק טפח זה אכור . אבל המעין שם בגמ' יראה דומה
 שהקשה בגמ' הוא מזה דכסתה אף בלא איבאר כלאים אף אם ב' בערוגות ממין א' מכל מקום
 מוכרח שיהא בין ערוגה לערוגה מרחק טפח כמו שפי' רש"י והוא ע"פ ואל"ה הקשה שפיר יודע כנגד
 הקצת וממילא יהיה מרחק בקצתו ב' טפחים . (מש"ח) : ד"ה רב"ש גדר ג' ורביעי ט' וט' חומשים
 הוא יותר מטפח ומחלה ט' . כדי להראות דבר זה שסקו הבוה הוא יותר מטפח ומחלה לא היה צריך
 להאריך כ"כ במפתחים . אחרי שהוא אלכסון של טפח ומחלה על טפח ומצוהר בחוש שהאלכסון גדול
 מללע חיזר גדול כמללעי מרובע נכח הזוית והוא מהאופנות הרלוטות ואל"ה למופת . אבל נאמת אין
 די לנו בזה שסקו הבוה הוא גדול מטפח ומחלה אחרי שהוא אינו חוקק את קו המסומן על זוית לנחת
 ושקוטו שסקו הישר בין מסומן למסומן אשר יומשך ביניהם על זוית לנחת יהיה קטן הרבה מן הקו הבוה .

כלאים ערוגה פרק ג

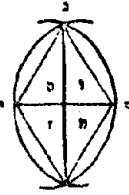

וב"ש כשהחלק כל ללע מלעזו בשני חלקים והחברת בין הנקודות בקוים ישרים כלורה זו ששה ללעות האורך וכן קו ו"א וקו ח"ב הם משותפים בזכרון והם כל א' ארבע שלשה טפחים ושתי ללעות הרחוב והן קו ו"ג וקו ז"ט משותפים בזכרון והם כל א' רחבו שני טפחים ומלקטם בנקודי א"ב ו"ד והחברתו הנקודות בקוים ישרים מנקודת א' לנקודת ג' עוד מנקודת א' לנקודת ד'. וכן מנקודת ב' לנקודת ג' לנקודת ד' : וב"ש יהיה תבנית השני הגעשה בתוך תבנית הראשון יהיה מדה חני תבנית הראשון אשר חלקו ללעזו. וזה מצוה מאלו שאמרי מנקודת א' חולקת לקו ו"א לחלקים שוים. וכן היא הנקודה ב' חולקת לקו ח"ב לחלקים שוים. כשהחברת קו ישר בין האל"ף והב"ת הנה חלקו כל שטח וח"ט לשנים חלקים שוים. וכמו כן הגה נקודת ג' ד' חלקו קו ו"ג וז"ל כל אחד לשנים חלקים שוים א"ב כשהחברתו בקו ישר נקודות ג' ד'. הגה כמו כן חלקו עוד כל שטח וח"ט לשני חלקים שוים. ושני קווי החברתים מתחלקים על נקודה ה' ר"ל קו ג"ה וקו א"ב. ומאלו שכמו שנתחלק כל השטח לשנים חלקים שוים ע"י קו א"ב. והחלק הא' ח"ב והשני ח"ב אב"ט. וקו א"ב דומה לקו ו"ג. וכמו שנקודת ג' חולקת לקו ו"ג כן נקודת ה' חולקת לקו א"ב. הנה גם קו ג"ה חולק זה השטח א"ב ג"כ לשני חלקים שוים. ועל זה הדרך בעלמנו חלק השני שהוא אב"ט מתחלק לשנים חלקים שוים בקו ה"ד והרי לפנינו בזה השטח ד' רביעיות שוים הללעות. כל ללע לדומה לו וכל הרבועים שוים כזה כן זה. ונביט אל א' מהם ונאמר רבוע אונ"ה קו א"ו האורך הוא חני קו אורך שטח טולו ויהיה אם כן ארבע טפח ומחלה שזה השטח אשר הנחמה כל מדה ארבע שלשה טפחים. וקו ו"ג מזה הרבוע הוא חני קו רחב שטח טולו ויהיה א"ב טפח אחד שכן השטח טולו שהנחו רחב כולו שני טפחים כאשר יזכר הרמב"ם לפנינו. וכמו כן קו ג"ה שהוא דומה לקו ו"א אורך טפח ומחלה. וקו ח"ה שהוא דומה לקו ו"ג רחב א' טפח שהרי הוא מרובע שזה הללעות וחלום כל אחד לדומה לו. וכבר חברנו מנקודת א' לנקודת ג'. הגה נעשה מזה בתוך זה הרבוע. שני משולשים שזה [ג"ל שיי' הללעות כל אחד לדומה לו. שמשולש אונ"ג שזה למשולש אונ"ג וחולס קו א"ו ממשולש אונ"ג שזה לקו ה"ג ממשולש אונ"ג וקו ו"ג ממשולש אונ"ג שזה לקו ח"ה ממשולש אונ"ג והחברתו שהוא קו א"ב משותף לשני המשולשים הגה כל משולש שזה למשולש כבר יאל לט שזה הקו א"ב מחלק לזה הרבוע אונ"ה לשנים חלקים שוים. ובדרך הזה דעה לנכון נקל ביתר הרבועים והרי אהה מולא שזה התבנית השני הגעשה בתוך תבנית הראשון ע"י חבור אלו הנקודות הוא חני תבנית הראשון. ודרך ידיעת חלוק כל קו לחלקים שוים. גם כן מופת חוץ אין מן הצורך להאריך בו מלבד מה שנקל לעשותו במוחנה: וב"ש וכשהסתכל כל מסומן טולו המחלל כל מסומן על הצורה אשר זכרנו. ר"ל שכל מסומן הוא חני תבנית מן שטח משותף הללעות ר"ל שני ללעזו ארבע שוים זה לזה ושני ללעזו רחבו שוים זה לזה והתבנית המסומן בחבורו נעשה בחבור הנקודות המחלוקות כל קו והגה השטח ר"ל התבנית אשר בחבורו נעשה המסומן ארבע שוים שלשה טפחים שהרי הוא חני כל אורך הערוגה ששה טפחים. ורחבו הוא שני טפחים שהרי הוא שלש מרוחב הערוגה כיון שגשגו ג' מסומנים זה בלד זה שנמלא שכל אחד מהם מחזיק השלים מהערוגה. והם השטח אשר בו המסומן הוא ג' טפחים ברוחב ב' טפחים שהנא ברבוע שלש פעמים ב' שהוא ששה טפחים יהיה א"ב מדה

המסומן שבוטו חלוי ממנה שהוא שלשה טפחים: ומערתה זכרנו לדין שהמרחק יהיה א' וד' חומשים שזה הקו המשותף בין שני המשולשים אשר זכרנו הוא המרחק בעלמנו שכן אהה רואה כל ד' קווי המשולשים לשני משולשים הם מקיפים להמרחק וזה הקו המשותף הוא מיתר ממשולש מתחלק הללעות ולכך הזווית כי משולש אה"ג זווית אה"ג נלבת אחרי שקו א"ה וקו ג"ה הם קוים ישרים שנפלו זה על זה והזווית היא נלבת בהכרח. והוא מתחלק הללעות שאין ללע דומה ללע במשולש וקו א"ה הוא טפח וקו ה"ג טפח ומחלה. וכשנרבע כל אחד. [בדרך רבוע מספר שאין בו חלקים עוד דרך אחד האנא בו במשנה ה"פ ד' דעירובין] יהיה הטפח עולה טפח בלבד. וטפח ומחלה עולה ב' טפחים ורביע. שהאמר חני פעם חני.. רביע. והאמר חני פעם א'. חני. הרי ג' רביעיות. אמור כמו כן א' פעם חני. חני. והאמר א' פעם א'. חני. הרי עוד א' וחני. תלטרפס לג' רביעיות עולים ב' טפחים ורביע. הרי רבוע הקו הא' הוא א' טפח. קו השני ב' טפחים ורביע. וכל מופת חוץ שאין עליו אחר שכפי שני הרבועים הגעשים משתי הללעות המקיפים הזווית הנלבת. כן יש ברבוע הגעשה על מיתר הזווית בלבדו. כמספר כל שיהיה. נמלאת למד שזה המיתר שהוא בעלמנו ללע המרחק. ששטח רבועו הוא ג' ורביע. וכבר החברנו כמו כן שגדר ג' ורביע הוא א' וד' חומשין שכן רבוע ט' חומשים עולים שלשה ורביע. ומאלו שהמרחק בין כל מסומן בסמיני הזרע. לשני לו. הוא אחד וד' חומשין שכן ייתר מטפח ומחלה כשיעור הדין. ואמנם שזה דבר אחי מהרבוע מן המיתר כמו כל שני הרבועים מהללעות מקיפים זווית הנלבת מצוה מאלו. ועמדתו על אמתו בלמוד מ"ג [ג"ל מ"ז] מהמאמר הראשון לאקלוד"ו מהקדמניו שבחאו"ו עיר החכמה הנכרת בדברי חז"ל ואם הייתי מעתיק דבריו ולבאר להבית כל קורא הייתי מלטרך לכמה הקדמות ולמופחים הקדומים בידיעה עד שכמעט יהיה חבור קלר בפני עלמנו. ואם אעתיקוהו ולגיהוהו הסום א"כ יהיה ללא הועיל כי אם ליודעים והמה כבר ידעוהו מהספר שהוא בעלמנו ויהיה ג"כ ללא לורך. אבל מה שרניתי בכאן הוא לבאר שפחית דברי הרמב"ם עד שיוודעו דרכיו: ואל יבהלך רעיוןך להשיב אל לבך ויך ילך שזה המיתר הוא גדר ג' ורביע כמו שאמרנו והרי כל ד' מיתרים המקיפין מסומן אחד מן המסומנים כולם הם מיתרים שגדר כל אחד מהם גדר ג' ורביע והשטח אשר בו מקיפים אינו כי אם ג' טפחים בלבד כמו שאמרנו ג"כ בטרם השתי תבנית אשר זה בתוך זה. כי מה שאמרנו שהמיתר גדר ג' ורביע הוא אם נרבע ממנו רבוע נלכ הזווית. אבל כל הרבועים שבמסומנים האלו אינם נלבים הזווית אבל מעוינים ולפיכך נחמטנו: [ואם נפסק לומר שהמעיוט מפני זווית החודו נתמלא בזווית הגרחתו יהיה גם זה מכלל השטחים שאין גדרם ידוע. וכמ"ש שם בעירובין. עוד במשנה ז' פ"ב דהלכות] ולעולם זה הקו ר"ל המרחק והוא המיתר בעלמנו הגה הוא גדר לשלשה רביע אס נרבעוהו ללכך הזווית ולפיכך זהו מופת עליו שארבו א' וד' חומשין כאמרנו: וב"ש וכבר הקשה בגמ' על דברי ח"ק ונחתי ששה וכו'. והשתדלו לפרק זו הקושיא ולא עלתה בידם. ולפיכך בחבורו אע"פ שפוסק כר"י בסופא ד"ח זרעים וזרעים. פסק ברישא דדוקא ה' לפי שכובר דתירון דגובלין מונעמים נדחה מכל וכל. אבל לפי מה שכתבתי לעיל על דרך פירש"י ז"ל דלא נדחה ומתורת הקושיא. כמו כן טבל לפרש בכאן ור"י פליג נמי ברישא. ולהרמב"ם קשה דברי יהודה יסבור בסופא ששה באמלע וחילו ברישא דאין גובלין מודה שאין זרעים רק חמשה. ואפשר שכובר שהגבול מקצן הרחוק ויכל להציר ההבדל

תוספות אנשי שם

למה קרוי במקום ש"ל להאריך וד"ל : ד"ה וב"ש יהיה תבנית כו' ודרך ידיעת חלוק ט'. אם לחלקים שוים חמוג עול א' אשר יהיה מרכזו נקודת א' ותעשה עגולת ג' וד' ואח"כ תעשה עגול אחר שיהיה מרכזו נקודת א' ותעשה עגולת ג' וד' והנה יבא אלו השני זא"ז בשני נקודות וזה נקודת ג' וד' ואח"כ תמחן קו לנקודת ד' ונשברו על קו א' ב' נקודת ה' וזה חלקי עולו בשני נדרי צוית נלכ. והמפתח נקטר הדענו ככלל היוצאים מן המרכז ונעשים בהקפה הם שוים ולפיכך יהיו הא' והבולטים להקף הם קו א' ב' נקודת ה' וזה חלקי היוצאים ממרכזו ב' והבולטים לעגול הם ז"ג כ"א כ"ד ונעם כי שני העגולות ניתנו על מרחק א' ואין הפרש ביניהם אלא שא' מסמ מרכזו ב' והקפו זכ' והקפו זכ' והקפו זכ' שוים על כי תאשכח ג' ממופת ביניהם וכ"א מללעיים הם שוים ז"ל כמו שאמרנו ומכני זה הקו אשר יאל מן קוית המקביל המושכת והוא זווית דא"ג ועשור על האשכח הממופת בנקודת ה' ויך עד היות המקביל

ללע ד"ו זווית ב"א"ש שזה לזוית גדר' זווית א"ב"ש שזה לזוית דג"ו ושטח כל המשולש א"ב"ש שזה אל שטח המשולש ד"ג. והנה ללע האורך הממוצע נלכ הזווית ג"ה שיהא לו קו ב"ג שהוא בעלמנו הללעות המשוין וללע הרחוב ממנו הוא קו ג"ה והוא אחר רחבו לדעת מדהו. ונחשב דעתו אשר שטח כל מרובע נלכ הזווית יואל מהכפול ללע האורך עם ללע הרחוב מיתר מהם שאם נעלם מלחמו מדה ללע א' ממוצע ההיות יואל מהכפול ללע האורך עם ללע הרחוב מיתר מהם שאם נעלם מלחמו מדה ללע א' ממוצע ללכ הזווית אשר שטחו ידוע לנו. חלקי אה הסעתי על הללעות הידוע לנו והמנה אשר האל מהחלקים ההיות תודיע לנו את מדה הללעות אשר היה נעלם ממנו. ומצוה מה שרניתי שמתת קו יסבר א"ב ויחשב כן במסומנים על זוית נלבת תוא לנו מהחלקי הסעתי על הללעות המשוין. ולנחת האריות כר"מ והחוי"ט להודיע לנו בדקדוק את מדה אורך הללעות ההוא אשר עמ"י יאל לנו מתחלקת השטח שהוא ג"ע על הללעות המשוין שהוא טפח וד' חומשין יואל לנו מדה הקו ההוא טפח ושני שלישים שאם תכפיל ט' חומשין עם ה' שלישים ע"פ משפט הכפול השברים כמה נכמה ואיכה [כמה נקרא מין החלקים החמונים. ואיכה המנין המורה כמה חלקים מהם יש בשלמות. כגון צענין שלשיתו ט' חומשין. המספר ט' נקרא כמה כי הוא עורה על מין החלקים החמונים. והמספר המה המורה שחמשה חלקים כאלו יש בשלמות נקרא איכה] ותאמר ט' פעם ה' שולה מ"ס. ה' פעם ג'. ט'. שאספר מ"ס הוא כמה מהכפולת קיזולא ומספר ט"ז הוא האיכה. ור"ל מ"ס חלקי ט"ז שהוא ג' שלישים. ומ"ס על מ"ס כר"מ והחוי"ט

ג' ד"ר ראש תור . ע"כ ס"ג
מ"י ע"כ ס"ג ה"ח . סוכ' וכו'
ע"כ ס"ג כ"ב : אורך ששה .
מ"י ע"כ ס"ג י"ג . סוכ' וכו'
ע"כ ס"ג י"ד :

תום' אנשי שם
מכו ונלם' שמך על מה
שהקדים לראש' בשמחתו
ז' כמ"ס רמ"ז :

והלכתן . אבל הר"ז סבור כרש"י שלריך הרחקה ג' טפחים הגה
ברוחב השפה לא יוכל לזרוע כי אם ג' גרעינין וצורך יוכל לזרוע
כל האורך כולו ואין נראה כלל לחלק ולזרוע דהכ"ה שרי הר"ז בהרחקת
יניקה הזרע מזרע עלמו אע"פ שהיניקות מתערבין משא"כ בערוגה

זו [בתחילה] לאחר שנתמעט עד שיעמידו על גובה ע"כ (* אחת
מבאן . בשפת התלם לרובו ואחת בשפה האחרת ואחת באמצע
התלם והולך וזרוע מכל מין עד שיהיו מרוחקין זה מזה טפח ומחצה
והן עמוקים טפח לרובתא נקט משום דבירושל' איכא מאן דאמר

דמיחוי כחבוס : ג' ראש תור . קרן זוית
מחודדת נכנסת לתוך שדה אחר כצדדי
זהב של תכשיטי אשה שיש להן שלם
זויות מחודדות : שהוא נראה בסוף
שדדו . ויכר ולא מיחוי ככלאים :
מפולש . פתוח משני לדדו כמו מבוי
מפולש שפתוח משני רוחות : ר' עקיבא
אובר אורך ששה טפחים . לא צעינן
מפולש אלא שיהא התלם הזרוע ארוך
(* גד"ז אחד וכן כה"ד . ע"כ

עמוקים טפח ה) זורעים לתוכן שלשה
זרעונין . אחד מיכן ואחד מיכן ואחד
באמצע י) : ג' היה ראש תור ירק כ)
נכנס לתוך שדה ירק אחר מותר מפני
שהוא נראה בסוף שדדו כג) . היתה
שדדו זרוע ירק והוא מבקש ליטע בתוכו
שורה של ירק אחר כד) . רבי ישמעאל
אומר עד שיהא התלם מפולש מראש

השדה ועד ראשו כז) . רבי עקיבא אומר כז) אורך ששה טפחים
ורוחב

הג' . שלשה גד"ז ו' שלש וכו' גד"ז . ג' כסוף שדדו גד"ז בסוף שדדו ונלם סוף . זרוע ניוטלמי זרועה . והוא מבקש
גד"ז ובקש . בתוכו ניוטלמי בתוכה . ישמעאל גד"ז שבעין . ראשו גד"ז סופו :

ובכ"ה שמינין דלע"ג דמרחיק כדי צעינן שיעור לאורך ורוחב ירק אחר עלמו דבפתוח מהכי
למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה לא חשיב מילתא דחשיב נפשיה וצטיל אגב שדה וחשיב כלאים . וכחב על זה ותימנה דבפרק רבי
עקיבא [במסכת שבת] מיייתי לרבי יהודה לענין הרחקה ועוד היכי מני למימר דבפתוח משיעור זה לא מהניא הרחקה הא תניא
בחוסיפחא אפי' אין ע"כ אלא קלה אחד עתנין לה עבודה ששה טפחים לפיק לריך לפרש דכולה מהני' בשיעור הרחקה לרבי
ישמעאל תלם חשיב הפסק ולרבי עקיבא ששה טפחים ולרבי יהודה פרסה ע"כ . והר"ז פירש בהדיא דרבי יהודה לענין הפסק
שכתב שלריך להיות בין ירק לירק וכו' . וכן פריך ומשני למתני' דלעיל עבודת ירק בירק . ובלרבי עקיבא מפרש לענין זרע עלמו
דבסלקא דעתייה דהר"ש . עירוב פירושים כתב כאן ואינו נכון . ומ"ס אף על פי שזרע אחר מקיפו משלש רוחותיו . גם הוא לשון
הר"ש דבסלקא דעתייה וכלומר שהפסק הוא בזרע האחר שזרע בתלם אע"פ שמקיף בג' רוחות זרע השדה כיון שהוא תלם ובלד
הרביעי אין זו זרע ששכחו אינו חבוס הוא הפסק . ולמאי דהדר הר"ש ומפרש משנתנו לענין הרחקה כתב דרבי עקיבא דלא קאמר
אורך ו' ורוחב מולאו למימרא דחסני בהכי לשורה גדולה של ירק אחר אלא אשמעינן דאפילו בקלה אחד של ירק אחר צעינן הפסק ששה
על ששה ועלולה לשורה גדולה צעינן [ששה] על פני כל השורה סביב ע"כ . והרמב"ם כתב ור"ע פי' כי כשיהיה צררנו ששה טפחים

גלאכת שלמה

כראש השור ע"כ . ודוגמתה איחא בגמרא בפ"ק דכוכה ד' ו' וישמידו כגוד
ראש תור ופי' ע"כ נ"כ רש"י ז"ל ראש שור . אלא שר"ש ליריא ז"ל מחק משם
פי' ראש שור סבור ששם רש"י ז"ל מפרשו לשון תורי וזב ע"כ בספרו ודלא
כדעת הרש"ש ז"ל שכתבתי בפרקין דלעיל סי' ז' . ובד"ס כתי' ורתיחתי כחור האדים
המעלה ה' אלהים ופי' ע"כ המפרש ז"ל כחור פתוחו שורה ודוגמא ראש תור
ירק . ר"ל שהסתייגו והוסתתו בצורות הגדולים ודוד אמרו כשצדו נתן הנביא
בשם ה' יתעלה ועשיהי לך שם כשם הגדולים אשר באתן : עד שיהא דתלם
מפולש . פי' ה' ה' הר"ז ז"ל פי' נמה שאמר לשון תלם כזה ללמדך שרוחב
השורה הוא כרוחב התלם דלוי הוי פתוח מתלם נראה כאילו זרע בערבוביא
ואינו מדבר בהפסק אלא בתלם הזרוע וא"ל הפסק כלל כך ר"ל עכ"ל ז"ל :
בראש השדה ועד ראשו . ס"א ועד סופו והכל אחד דלכל שני קשות יתכן
לקרות ראש וסוף ולקמן סי' ג' דפרק ה' גמי תמן מראש הכרם ועד סופו :

כ"ה

יבין תפארת ישראל יבין

מימיו : יה) ורחבן ששה טפחים . ועמוקים לרבותא נקט . אף על גב
דזרועו שבאמצע נראה כחבוס דאיכא למ"ד בירושלמי דאסור . ואע"ג דלא
קיי"ל כן . אפי"ה קמ"ל רבותא גם אליב"י : ים) ובלבד שירחיק המינין שיעור
יניקה זמ"ז : ב) קרן זוית מערוגה מחודדת של ירק . וקמ"ל דבירק שזרע
מעט מעט . שרי בראש תור אפי' בשה גדולה ושה קטנה ועי' לעיל פ"ב

משנה ראשונה

ב"כ לשון כסוף בכ"ף עקדק טו"י ע"כ . דגמי ירק א"ל דקאמר מערוגה
מוחר ראש תור כמו מעדה לשדה ואייתי דהכא תני גמי האו לישנא בתבואה וניחא
גמי דנקט הלא ירק אפי"ג דלענין ראש תור זרעו גמי דינא הכי אלא תמוס דירק
דרכה בצמרות כדלעיל . ומיהו סיפא . היתה שדה זרועה ירק ומנקט לישנא
בתוכה ירק אחר ט' התם ודלוי לאו דוקא ירק דה"ל לזרעים ואייתי דרש"א תני
לה: שורה של ירק אחר . כתב הר"ז דוקא שורה אבל בין שדה לשדה תמן לפיל
ירק בירק ששה טפחים ע"כ וז"ל שורה של תבואה בסוף שדה תבואה של מין
אחר

ר"א רוחב. ענב ענב :
ד' הנוטע שתי שורות.
ענב ענב : מ"ג ע"ג ע"ג
פול מ"ג ע"ג ע"ג ע"ג

ששה טפחים אע"פ שזרע אחר מקיפו משלש רוחותיו שרי : ורוחב בלואו . היינו ששה טפחים שהוא שיעור רוחב תלם ור' ישמעאל נמי בעי רוחב התלם במלואו אע"ג דלא פירש למלחיה דכיון דרבי עקיבא דמיקל ולא בעי מפולג בעי רוחב מלואו כ"ש ר' ישמעאל דמתמיר . ורמב"ם פ' רוחב מלואו

בלבד יראה ההפך ולא ינטרך למשוך התפירה ההיא כפי אורך הזריעה : ורוחב מלואו . פירש הר"ב היינו ששה טפחים שהוא שיעור רוחב תלם . וזריך לחלק בין תלם סתם דהכא לתלם של פתיח דבמשכחו פ"ב : ד' הנוטע שתי שורות של קישואין שתי שורות של דלועין וכו' . עיין מ"ג בסמוך בד"ה

ורוחב מלואו (ה) . רבי יהודה אומר רוחב כמלא רוחב הפרסה (ט) : ד' הנוטע שתי שורות של קישואין . שתי שורות של דלועים . שתי שורות של פול המצרי (כ) . מותר . שורה של קישואים . שורה של דלועים . שורה של פול המצרי . אסור (י) . שורה של קישואים . שורה של דלועים . שורה של פול המצרי . ושורה של קישואים רבי אליעזר מתיר (כח) . ח"ג . כמלא גז"ג במלא .

ועיניו טפח והא דקאמר רוחב פרסה ולא קאמר רוחב טפח משום דמפיק לה זקרא דכתיב (דברים יא) והסקיות כנגלך כגן הירק שגריך להיות בין ירק לירק מקום להנחת הרגל דהיינו רוחב פרסה והלכה כרבי עקיבא ובפרקין דלעיל דתנן ירק בירק ו' טפחים התם מיירי בין שדה ירק לשדה ירק אחר

שגריך להרחיק זה וזה ששה טפחים והכא מיירי בבא ליטע שורה אחת של ירק בחוך שדה כדתנן בהדיא והוא מבקש ליטע בתוכו שורה של ירק אחר הלכך * ממפסיק בתלם רחב למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה : ד' שתי שורות של קישואין שתי שורות של דלועין שתי שורות של פול המצרי מותר . דכל שתי שורות נראית כשדה בפני עצמה ואיכא הכירא ואין כאן ערבוז והוא דאיכא תלם מפסיק בין מין למין אבל שורה אחת של קישואין ושורה אחת של דלועין ושורה אחת של פול המצרי אסור אע"ג דתלם מפסיק בין כל מין ומין לפי ששלשה מינים הללו עלים שלהם מתפשטים ומתערבבים זו עם זו וכשאין שם אלא שורה אחת מכל מין ומין נראין כאילו נזרעו כולן יחד במפולת יד ומיחו ככלאים ואין הפסקת התלם ניכרת בהן : ושורה של קישואים ר"א מתיר . קסבר הואיל ואיכא שתי שורות של קישואין אע"פ שאין סמוכות זו לזו תשבינן להו כאילו הן סמוכות ויש כאן שדה של קישואין ושורה של דלועין ושורה של פול המצרי הו כאילו נטועות בשדה של קישואין * דר"י מפסיק .

מלאכת שלמה

ר"י אומר רוחב כו' בירוש' פריך תנין הכא דר' יהודה ותנין תמן ופי' הר"ם שיריל"ז ז'ל ותנין תמן ברש פירקין ר"י אומר ששה בלגנא והיינו דס"ג שדה ירק טפח ומכאן חיי למד דר"י דמתני' דבעי רוחב טפח לא קפיד לטובה כלל ומת"ם בעי לאנרוכוסו . ומתני' המלמד אלו תניחם הכא ולא תניחם תמן הוינן אמרין ומה אין ר' יהודה דהוא מחמיר הכא דבעי רוחב טפח מקיל תמן דשרי ששה מינין בערובה אלל אלל רבנין דאיונן מקילין הכא דלא בעי רוחב טפח אלא כמלואו ותו לא כ"ש דיקולון תמן דלא בעינן גובה בגוגל הוי אורכא מיתני תמן לאתבטי' מילתייהו . ואילו תניחם תמן ולא תניחם הכא הוינן אמרין ומה אין רבנן דאיונן מחמירי תמן איונן מקילין הכא ר"י דהוא מקיל תמן לא כ"ש דיקול הכא דהוי שורה אלל שדה מרובע קמ"ל . הוי אורכא מיתני הכא וטרבא מיתני תמן : ד' הנוטע שתי שורות כו' . כתבו תלמי' ז"ל שם בשבת מותר . דשתי שורות של דלועין מפסיקין בין קישואין לפול המצרי . דקישואין ודלועין לא הוי כלאים דמתנן כדתנן כשיבא נטע אדם קישות ודלעת בחוך גומא א' ובלבד וכו' . וכן דלועין ופול המצרי לא הוי כלאים דמתנן . אבל קישואים ופול המצרי הוי כלאים . אבל שורה של קישואים כו' אסור . דשורה א' של דלועין לא מפסיק בין קישואין לפול המצרי ע"כ . והימנן דבקת' דוכתי קתני לטון נטיעה גבי זרעים וירק : שתי שורות של פול המצרי מותר . וירושלמי אמר חזקיה במחלוקת שטיה . דלר' ישמעאל דלמר לק' בסמוך בעינן שתיים שורה אחת בעינן שתיים שורה . ולר"ע דלמר שמונה סגי אוק הכי שמונה . ור"ע הוי . ור' יוחנן אמר דברי הכל הוי . והא דמדרו רבנן ור' ישמעאל הכא משום דשאני הוי מינין מדלועין ובלגנא דהוי כוליה קישואין ודלועין ופול המצרי

יבין תפארת ישראל יבין

כאילו נזרעו במפולת יד . משא"כ ב' שורות וכו' נראה כל א' כשדה שלימה : (כה) דס"ל דהב' שורות קישואין אע"ג שאין סמוכות מלערפות ומחשבו כשדה קישואין . וכו' ככה"ג מותר ליטע באמצע השדה שורה דלועין ושורה פול

ראשונה

אינם כלאים כדתנן בסמוך נטע אדם קישות ודלעת לחוך גומא אחת וכו' ע"ג ולא ירדתי לקוף דעתם דמתני' דבסמוך נטעו עלים של זו לבחן וכל זו לבחן הלכך לא הוי כלאים כהפסיק שיעור יניקה דהעייית עלים מהני ופולגם י"ל דקישואין ודלועין הוי כלאים והלכך מדענו הטיית עלנן כהו ע"ג דהוי כלאים ומיהו נראה אע"ג דשלושה מינים דמתני' לאו דוקא דה"ל בעי מינים . מ"מ דוקא כשהדלועין אחד מהם וה"ל שתי שורות של קישואין ושתי דלועין או שתיים של דלועין ופול המצרי אסור אבל שורה של קישואין ושורה אחת של פול המצרי אסור וכו' . עיין מ"ג בסמוך בד"ה

דמתיבתא לא פליג ר"א הכא נמי כגרי נאסרו כשנעט שלש שורות הראשונות ואין רחמיהו אה"כ כשנעט רביעי' . בירושלמי פריך לה ומתני' כגון כשנעטו בבא אחת יקראת

ה' ניסע אדם . מוס' בנכח
ד' פה ונס'ס הגלג ורל"ס
סמס' . מוס' עס ס"ס . מוס'
וה"ש עס סמ"ג נ"ל :

תוס' אנשי שם

במסנה שורות על
לועים . נראה דוקא כשהוא
לרוע ללועים . אבל
קשו"ן ופול המזרי אפי'
דמסנה הקדמת משמע
דכולו חיה לא ענפיה
ארוכות היט לענין שורה א'
דכא ערוב ובעל את השורה .
אלא לענין אס לר"ך להיות
י"ב אהס מן כל שורה ושורה
שתי ללועין דרבו קסי
ומימי פרטביא . (דכ"ד)
בחיורו עס' : ונוטע שורה
א' . ומכ"ס עוקר ג' שורות
ונוטע ב' שורות דשרי אלא
דמז'ל דלפע שורה א' שרי
הפסק ב"א שורות אל
בר"ע א"ס א"ס דוקא קאמר
ונוטע ב' שורות אל עוקר
שורה א' ונוטע שורה א' לא
ומחזק נמי מודו דעוקר ב'
שורות ונוטע ב' שורות אל
דכ"ד דמניה קמת כללים
במקום ג' שורות . או דלמא
ה"ס עוקר שורה א' ונוטע
שורה א' וחידי דמז'ל ר"מ
נוטע שורה א' קאמרי אינהו
נוטע ב' שורות ומלאמי
ס"כ כר"ס בתבירו לנעת
החכמים דעוקר שורה א'
ונוטע שורה א' ס"ס וכ"ס
ה"ס :

והבמים אחרים . כתב הר"ב לפי שאין שתי שורות של קישורים
סמוכות וכו' . וכ"כ הרמב"ם וחכמים גורמין כאלו מאחר שאין וכו' .
ומשמע דכי נסמכו מיהו שתי השורות של קישורין קא שרי וא"כ הא
דקאן ברש"א שתי שורות של לועים שתי שורות של פול המזרי
לאו דוקא אלא כי הוו שתי שורות של
קישורין הו שרי אפילו שורה אחת של
לועים ושורה אחת של פול המזרי
דהא איכא שדה ורשאי לכמוך ירק אחר
בהפסקת תלס . וכי חומא דלא שריין
אלא שורה אחת של ירק אחר כדמשמע
פשוטא דמתני' דלעיל . איכא למימר דהא
על כרחינו ר' אליעזר מתיר שתי שורות
של שני מינין ומזר"א נשמע לרבנן איכא
דשריא אינהו דשריין אף שתי שורות .
והרמב"ם בתבירו העתיק המשנה
כנורטה : **ה' שער** . עיין בפ"ב דפאה
משנה ג : **שבל** מה שאסרו חכמים

והבמים אוסרין כס' : **ה' נוטע אדם קישורת**
ודלעת (א) **לתוך גומא אחת** (א) . **ובלבד**
שתהא זו נוטח לצד זה וזו נוטח לצד זה
ונוטח שער (ב) **של זו לכאן . ושער של**
זו לכאן . שכל מה שאסרו חכמים לא
גזרו אלא מפני מראית העין (ג) : **ך היתה**
שדהו זרוע בצלים (ג) . **ומבקש ליטע**
בתוכה שורות של לועים (ג) . **רבי**
ישמעאל אומר עוקר שתי שורות (ג) **ונוטע שורה אחת** (ג) . **ומניה קמת בצלים**

וכגו לכו בהרחקת תלס כדתאן לעיל היתה שדה זרועה ירק והוא
מבקש ליטע בתוכו ירק אחר וכו' : והבמים אוסרים . לפי שאין
שתי שורות של קישורין סמוכות זו לזו לא תשיב כשדה של קישורין
ומיחוז כללאים ויש כאלו ערובין ואין הפסקת התלס מועלת בהן והלכה
כחכמים : **ה' קישורת ודלעת** . שהעלים
שלקן מתפשטים ומתערבים זו עם זו
וכ"ס שאר מינים : זו נוטח לצד זה .
דלע"ג דאין הפסק של תלס מועיל לכן
הקיים העלים זו ללד זה וזו ללד זה מועיל
להן הואיל ומה שאסרו חכמים בכלאים
לא אסרו אלא מפני מראית העין :
ך עוקר שתי שורות ונוטע שורה
אחת . שיעור השורה אין פתוח
מל'
במקום
ח"ג . ה' ונוטח שער וכו' בר"ס ג' כ"ג סמ"ג ונד' ונד"ג כ"ג דמ"ג ל"ג ל"ג . ודע' . ג"ל' ורועה
ומבקש ג"ל' ובקש וכו' בר"ס .

וכו' . עיין מה שכתבתי בספ"ק ובפירושי הר"ב במשנה דלעיל : **ך זרועה** כללים . לשון הרמב"ם ויחד הכללים מפני שאפשר שכן היה
המנהג אללס . ע"כ . והוא שכתב בחיבורו פ"ד זרועה מין ממיני ירקות וכו' : **ומבקש** ליטע בתוכה שורות של לועים וכו' . לשון הר"ס
ולא

מלאכת שלמה

כלאים בגומא א' והתאן בספ"ק הזרוע חסה ושערה כאחת ה"ו כלאים . ואי
משום שהגומא עמוקה ספ"כ כ"ס שראה כחות ור"ך לי עיין ע"כ . ואיני מבין
אמתו . ואולי עלה על דעתו דשריאה דמתני' היינו תוך חלל הגומא למטה ונקט
לשון המשנה כשפסה ולא היה לו למטות כזה דהא חמי נמי לעיל בני אמת המים
זורעים לתוכה ונוט' בר קפרא דאין זורעים בתוכם אלא אחד ואינם בשפתות
וה"ו כך דהכא וכו' שיהא רוחב הגומא ספ"ח אלא בעמוקה ספ"ח בלמוד בני
דמשמע הרום מניל וכך למעלה כמו למטה . ועוד דלוי משמע כניסה סמוכין
זו לכאן וזו לכאן הא אשיקא בירושלמי דאין סמוכין הלכך פסיא' דבשפה מיירי
וכן דעת הרמב"ם ז"ל עכ"ל ה' הר"ס ז"ל . וע' במ"ס מהרי"ק ז"ל ספ"ד
ד' כלאים : **ך היתה שדהו זרועה בצלים** כו' . מה שפי' הר"ע ז"ל הוא
פי' הרמב"ם ז"ל אלל הר"ס ז"ל פי' פי' אחר וזה תורף לשונו כאשר כתבו
הר"ס ז"ל עוקר שתי שורות מן הכללים ומניקן שורות ונוטע שורה א' של לועין
ללד תוך ויהיה הפסק שמה אמות בין לועין לקמת הכללים . ד' אמות כדי
עבודה לקמת הכללים . ד' אמות כדי עבודה לשורת לועין ומניה קמת כללים י"ב
לשמותן למקום שתי שורות שער . ועוד עוקר מלד א' של כללים שתי שורות וחתור
ונוטע

נפ"ע"כ : עוד כתב ר"ע ז"ל וכגו בהרחקת תלס . כתב עליו הח' הר"י ז"ל
פי' זה אינו נראה לישון עד שיהא התלס אינו משמע דלוייה בהפסקה דאי
בהפסקה מיירי ה"ל לומר עד שיהא בנייהם תלס וכו' ותו שחרי לעיל פירש
דר"ע לא דבר אלא בתלס הזרוע וא"כ היך שייך לומר שזה דבר מדבר אחר
וזה דבר מדבר אחר עכ"ל ז"ל : **ך נוטע אדם כו' הרמב"ם** בתבירו כתב וכן
אס נטע ד' מינין בתוך הגומא והפסק ל' רוחותיה ה"ו חתור והוא מן הירושלמי
שכתוב בסמוך : **ונוטח שער של זו וכו' . תימה** למה חזר וכתבו ואיך ללא
גמרי' ליה גס הח' הר"י הוסף ז"ל כתב בכלל הספרים ליתיה : **שער** . מפני
ושריגים קרויין שער : **לא אסרו אלא מפני מראית העין** . דלע"ג דעבודה
לעת יחידית שסה טפחים כדתאן בפרקין במקום של מראית העין ואינו מעורב
אין חוששין לנייקה כלום אין חוששין לומר שמה זניקוס ומ"ז שאפי' שייקו אין בכך
כלום שאין ל' כלאים אלא לשון חבישה כדכתיב ובבתי כלאים התבאו . ידות' הני
חתור הוא אדם לפשות בתוך שדהו גומא קטנה עמוקה עפח ולזרוע בתוכה ד'
זרעונים ולהפך אותן לזרעב רוחותיה . וכתב הר"ס ז"ל בתי כלאים התבאו
ממני וגסרו משני ועלמנו ממני עיקר יבדותיה היך מותר מיני זרעונים שסה

יבין
איסור דלוריהא . אבל כשהטה שער זו לכאן ושער חביריה ללד אחר .
הרי נראה שהקפיד שלא יתערבו בסופן . והלא כן הקפיד שלא יתערבו
בזריעה . ולבאורה היה ל"ל דוקא בגומא קטנה שזרוע בה ב' מינים
נועשים . אבל גומא ארוכה כהלס ואמת המים (גילי מ"ג) כיון שהגדולים
שם הרבה לא ממני בה הפיכת שער . דמדריכו חישיק לעירוב . אולם בש"ע
(נ"ז ס"א) לא חילק בכך . מיהו בירושלמי משמע כדכריתו : (ל' ה"ה שאר
מיני' : (לה) ומדלר"ך לעקור הכללי לנטוע במקומן לועין . חמיר טפי ממחני'
לעיל . ולא כגו בהיתר של ב' שורות (לו) כל שורה אחת ד' אמות : (לו) כשתייר
ב'

תפארת ישראל
פול המזרי . וכלעיל [מ"ג] במרחיקו כדיון [כלעיל פ"ב ע"ז] : (בא) מרחין ב'
השורות סמוכים . מיהו בסמוכות שרי לזרוע בל"ן . א' של קישורין וא' של
לועין במרחיקו כדיון לעיל לע"ג דהתיר דהא דיוקן דרש"א וסיפא אהדי .
דבריש"א מדויק דככה"ב אביר . ובסיפא מדויק איפסא והל"ל נעשה דיוקן
דריש"א כמפורסם בסיפא ואביר . וכדלמריקן בכל דוכתא . הכל ברבנן
אמרי' דיוקן דריש"א לאו דוקא ודיוקא דסיפא דוקא : (ל) דעליהן מתפשטי' .
וקישורת ודלעת לא זו אף זו קמי ועי' ספ"ב . ומכ"ס שאר מינין : (לא) וא"ל
הרחק : (לב) ענפים : (לג) שיתבוב הרואה שורען יחד במפולת יד . דה"ל

ראשונה
במחנה שני ולא ערוגה בין הערוגות והפך דקמי בתוך שדה משמע דבין
הערוגות היא . הא אפילו בין הערוגות מחני הקיים עלין כתי"ס הרמב"ם כדכ"ד
פ"ד דין יו"ד : **קישורת ודלפת** . וכו"ה פול המזרי ודלפת . אבל קישות ופול
המזרי בלא דלפת אפילו הקיים עלין לא לר"ך בחכמים דספ"ב ודפי' במתני'
דלפת : **ך היררה** שדהו זרוע כללים ומבקש ליטע בתוכה שורות של לועין .
לפי' הר"ב והוא פי' הרמב"ם עיקר הקפידה הכל שיש לועין מלד זה ומלד זה
ובכללים בלחמבן לפי שהלועין מסתבדין ומתחבדין עם הכללים ובהא פליגי
כמה מנחיק ביניקן לל"ג בין לועין ללועין לר"ך י"ב אמה ובין לועין
לכללים שתי אמות דלע"ג דירק דירק דעלמא כני בשסס ספ"חס הכא דלועין
מתחבדין כמי עפי בנייהם ובין הכללים . ור"ע פליג במתניו וכו' דבין לועין
לכללים כני הפסק תלס כמו בפלמא ובין לועין ללועין שהכללים בלחמבן
כני שיעור שתי שורות של הכללים פלמא ויהיט שמונה אמות מלד תלס
מתאן ומכאן . וחכמים במלד ס"ל כ"ס שנין לועין לכללים כני הפסק תלס
לכד . ובין לועין ללועין ס"ל כ"ס ע"כ ע"כ אמת . ולפי' פי' זה אין מקום
לקמת

משנה
ה' קישורת ודלפת לתוך גומא אחת . כדתאן לפיל מ"ב בתלס ואמת המים וכלן
מוסיף דלפילו קישורת ודלפת שמתערבין ביותר והרחק שיפור יניקה לא מחני
לאו בערוגה כמו שאר זרעונים דר"פ . וכן הפסק תלס לא מחני לאו במתני' ופול
דלפיל . אבל הקיים העליון מהני דכיון שחזרה בן שלח יתערבו ויחסבה ה"ל
כשאר זרעונים ודרי במרחיק זה מה שיעור יניקה כמו בערוגה דר"פ וכדפי'
הר"ב מ"ב . ובכתי מיירי נמי ירושלמי שהיה כר"ס מותר לפשות גומא קטנה
עמוקה עפח בתוך שדה ולזרוע בתוכה ארבע זרעונים ולסופסם בל' רוחותיה
פ"כ היינו נמי כשם בין כל אחד הפסק מיהם שיעור יניקה ואפילו זרעונים שסה
מתחבדים שרי כהפסקן . ומשום דמתני' לא חני אלא שני מינים קישורת ודלפת
קת"ל בירושלמי דלפילו ארבע נמי ואיכא ת"ד החס דתמיר עד שמה . והכ"ס
בפירושו חמה וכתב שפעל ממנו פי' דבר זה שהרי הוא זרוע כלאים כדתאן
בפ"ק סורע חסה ושעורם כאלד הרי זה כלאים ומשום גומא כ"ס דלחבור
שנראה כמותו וכו' עכ"ל . ובפניו חיי אימי חזיה דבר קשה והכי זו דין ערוגה
דשיעורן בתוכה ה' זרעונים כשמרחיק שיפור יניקה ש"ד . והל"ג דבני ערוגה דוקא

מד' אמות רוחב וכשעוקר שתי שורות של צללים שהן ח' אמות ונוטע באמצען שורה אחת של ד' אמות נשתיירו צ' אמות שורות מכאן וכו' אמות שורות מכאן ומנית קמת צללים צ' שורות שהן שמונה אמות רוחב ועוקר שתי שורות שהן כמו

ולא דמי למחני' דלעיל שיכול לנטע צ' שורות של קשואין וכו' שורות של דלועים וכו' שורות של פול המלרי דלאני שדה מצ' שורות ועוד דכיון שבא לעקור חמיר טפי כדאשכחן בירושלמי פ"ד גבי כרם דב"ש מחמיר במרובן יותר ממטען. ע"כ. ואף לצ"ה מליט הכי אליבא דר"מ ור"ש בסוף פ' ללקמן :

ו אם אין בק שורה. פי' שם ה"ב פול ופירש' שם פ"ד ט"ו ד' דלעת. מ"י שם פ"ד ט"ו ט"ו ור"ש שם פ"ד ט"ו : ובתבואה. מ"י שם פ"ד ט"ו ופ"ד ה"א ט"ו ור"ש שם פ"ד ט"ו : פי' שם פ"ד ה"א ט"ו ור"ש שם פ"ד ט"ו :

במקום שתי שורות^(א). ועוקר שתי שורות^(א) ונוטע שורה אחת^(ב). רבי עקיבא אומר עוקר שתי שורות^(א) ונוטע שתי שורות^(א) ומנית קמת בצלים במקום שתי שורות^(א). ועוקר שתי שורות^(א) ונוטע שתי שורות^(א). והכמים אומרים אם אין בין שורה^(א) לחברתה^(א) שתיים עשרה אמה לא יקיים את הורע של בינתיים^(א) : ד' דלעת בירק בירק^(א). ובתבואה נותנין לה^(א) בית רובע^(א). היתה שדות ורועה תבואה. ובקש לישע לתוכה שורה של דלועין.

ח.צ. לא יקיים ט' ג"ס לא יקיים ורע שבינתים. ד' בירק נותנין ירק. ובתבואה ט' בתבואה. ורועה ט' ירוע. לתוכה ט' בתוכה.

הכמים אומרים אם אין בין שורה לחברתה י"ב אמה וכו'. חכמים כר' ישמעאל סבירא ליה שרריך שיהיה בין שורה של דלועים לחברתה י"ב אמה מיהו רבי ישמעאל מלריך הפסק שתי אמות שורות בין שורה של דלועים לקמה של צללים וחכמים מהירים לסמוך שורה של דלועים אלל קמה של צללים ולא מלרבי אלל תלם אחד בלבד כשאר ירקות אבל י"ב אמה בין שורה של דלועים לחברתה צנו חכמים לפי שהדלועים עלין שלהן רחבות ומתפשטות הרבה כדי שלא תראה כל השדה מעורבת בצללים ודלועים והלכה כחכמים : ד' דלעת בירק. הבא לישע דלעת אלל ירק עבודהה כירק דהיינו ששה טפחים. אבל אם בא לישע דלעת בתבואה לריך להרחיב לו בית רובע כשיעור עבודת התבואה שהיא עשר אמות ושני טפחים ומחלה על עשר אמות והוא מקום זריעת רובע הקב : שורה של דלועים

מלאכת

שלמה

וטעם וזה הן שורה של דלועין. ונוטע שתי שורות קסבר ר"ע דאין נותנין עבודה לשורה יחידית ואם לא נטע אלא שורה א' לא היה לריך לעקור אלא שורה א' כדי עבודה הצללים אבל לשתי שורות של דלועין נותן לזה עבודתו ולזה - עבודתו ונריך לעקור שתי שורות ול"ד למחני' דלעיל שיכול לישע שתי שורות של קשואים וכו' דלאני שדה משתי שורות ועוד דהיכא דבא לעקור חמיר טפי כדל' לק' כרם שחרב דב"ש מחמירין בחרבנו טפי מבישבו. אם אין בין שורה לחברתה פי' בין שורה לדלועין שמהלך זה לשורה דלועין שמהלך אחר י"ב אמה מלבד שורה הצללים לא יקיים הצללים שבינתיים. ובירושל' פלוגי אמוראי בדברי ר' ישמעאל רב כהנא אמר הא דלמך ר' ישמעאל שרריך לעקור שתי שורות מכאן ושתי שורות מכאן דהיינו ח' אמות מכאן וח' אמות מכאן היינו כשהוסך שער של דלועין שמכאן ומכאן ללד הצללים אז לריך ליתן כדי עבודה גם לדלועין אבל אם הפך שער של דלועין שמכאן ומכאן ללד חוץ אז א"ל לעקור אלא שורה א' מכאן ושורה א' מכאן כי א"ל ליתן כדי עבודה לדלועין ואם הפך שורה א' לפניו ושורה א' לחוץ אוחו שטפה ללד פנים יעקור שתי שורות שורה א' מכאן ושורה א' מכאן ואוחו שטפה ללד חוץ בנה אלא שורה א' הפסק ושמואל אמר ללד' ישמעאל אפי' הפך שתי שורות של דלועין שמשני צדדין ללד חוץ לריך י"ב אמות בין שתי שורות של דלועין. ופריך א"ל היינו רבנן דבא דלמרי רבנן אם אין בין שורה לחברתה י"ב אמה היינו נמי בנוטע שער של דלועין ללד חוץ ומשני איכא בינייהו סמיכה. דר' ישמעאל אמר לסמוך שורה דלועין לעבודה צללים

יבין

צ' אמות שורות לכל נד : לה) ואין לריך רק הפסק תלם כפ"ב סי' ע"ו : לה) של דלועין : ב) זהו ממש דעת ר' ישמעאל. דב' אמות שורות מכאן ומכאן. וח' אמות צללים באמצע הן י"ב אמות. רק דלחכמים לא

יבין

צנו שורות רק תלם א' כשאר ירקות. ואעפ"כ מלרבי להרחיק שורה מחברתה י"ב אמה. מרעליהן מהפשטות ביובר ויהיה ערבוני' : מא) ואני לי' צו' טפחים לכל נד : מב) לדלעת לכל נד : מג) הוא י' אמות וכו' טפחים ומחלה

משנה

להקשות כאן ממתני' ד' דשתי שורות של קשואין ושהים של דלועין ושמים של פול המלרי מוכח. דאין זה ענין לך דהכא. דהא אליבא דר"ע פשיעה דלדכדה דמי מתק דשתי שורות דלועין מותר למקור אלל שתי שורות של צללים בהפסקת תלם כי הם. ואליבא דר"י וחכמים נמי אין קושיא כלל דאזכור הא מיידי בשורה אחת של דלועין אלל הצללים ומה זו קושיא מתורה אחת דבהדיא חיי הפס נמי דשורה אחת חסור ודקארי לה מאי קארי לה. ותו"ש שפתיק דברי כ"ג טאן בסקס למימתי מלמיל לא טון ופס. דודאי לפי פי' כ"ג אין כאן

מקום קושיא כלל. אבל הר"ש מפרש מחני' כפ"א דעוקר שתי שורות ומיטון שורות ומקום הכור נוטע לר"י שורה אחת של דלועין ולר"ע שמים. ואם קשיא ליה לר"ע למה לי הפסק כלל דהא שתי שורות קמוך לשתי שורות של צללים נמי מותר כדלעיל וכו' משני דשדך שאני משתי שורות. כלומר דהכא כל השדה של צללים חמיר טפי ולא כחוי"ש שנהא שמינה בדברי הר"ש דלאני שורה ובמקום שדה מניה שורה ולימא דל"ע נמי הא שתי שורות ויבא ללד שדך שאני וכן העמיק הרא"ש. וכעיקר פי' המשנה פי' הר"ב ואמנ"ש עיקר פי'

שלגן יחידית. וקי"ץ
פ"א. ט"ו ע"פ פ"א ופ"א
פ"א ב. ט"ו ופ"א ע"פ פ"א
ל"ו פ"א כ"א ופ"א פ"א :

תוספות רע"ק

משנה ז [אות יד] ר"ם
אמר וכו' כתב הרא"ש
בירושל' מפרש דלא פליגי
ר"ם ור"י בן החוסף אפרתי
אלא בתולה יטו שנה
לר"ם בית סאה ושוב חזר
בי ושנה לר"י יוסי בית כור:

חום אנשי שם

ז בר"ב ד"ה שורה
כו' וקילא שורה טו'. אבל
דעת בר"ם דלין חלוק בין
שורה דלעת יחידית דלעול
כשהי' חילוק סיה הכבולה
זרוע חתלה לר"ד בית כובע
אבל כשהי' של תבולה
שהי' זרוע וכל לזרוע
כדה דלעת או שורה של
דלעין כ"י זרוע וכהי' של
הדלעת זרוע חתלה וכל"כ
כל להסמך להס תבולה
לר"ד בית כובע. ודוקא
דלעת זרוע אבל כשאר יוק
כ"י כהחוקק ר"ע חילוק כל
לזרוע תבולה כדה -
(דכ"ז ע"ס):

תוספות יום טוב

התחמיר זו מן הגפן. כה"כ
דלין להתמיר בכלאי זרעים יותר
מבכלאי הכרם. ומעמא דכלאי כרם
אסורים בהגאה וכלאי זרעים מותרים
אפילו באכילה כדתנן ברפ"ח: שלגפן
יחידית וכו'. עיין ריש פ"ו:

יחידית נותנין לה בית רובע ט"ה.
שלושה דלועין לבית סאה לא יביא זרע לתוך בית סאה ט"ה.
החומץ אפרתי אמר משום רבי ישמעאל כל שלושה דלועים לבית כור
לא יביא זרע לתוך בית כור ט"ה:

ה"ג. לה לעבודתה בירושלמי ג"כ מהל לה זרעים ג' לה עבודתה וכו' ג' ה"ג. לה עבודתה בירושלמי לעבודתה. ולדלעת
יחידית נותנין לה כהחומץ ג"כ מהל נותנין לה. ר"ם אומר משום ר' ישמעאל דג"כ משום ר' שמעון וז"ל ע"ס נגה"ט
שאה טעם דר"ם קטש חילוק וכל סיה אומר משום.

הכי נמי אין לתמוה אם לשורה אחת של גפנים נותנים לה עבודתה ששה טפחים ולשורה של דלועין נותנין לה ארבע אמות: כל שלושה
דלועין לבית סאה. ר"מ פליג אהגא קמא דאמר שלדעת יחידית בתבולה נותנים לה בית רובע וכבר אינו דנותנים לה שלישית בית
סאה ורבי יוסי בן החומץ אפרתי סבר שלישית בית כור. ואין הלכה כדברי כולם אלא כהגא קמא בלבד. ודלעת השטתיה במחתינון היא
דלעת יונית בלבד שעליה שלה רחבים ומסככים ומסבכים טפי אבל דלעת מזרית עם שאר דלועין דינן כשאר ידקות:

מלאכת שלמה

ז"ל דלעת בירק. פ"ו דלעת יחידית. ומנקה ליטע בחוכה שורה של דלועין
וכו' פ"ו שורה קלה יותר מדלעת יחידית כי שורה נכרת שלא מרעה בערבוב
ע"כ: ר' יוסי בן הרוטף אפרתי כו'. בירושלמי מפרש דבתחלת
ימיו של ר' ישמעאל שנה לר"מ ג' דלועין לבית סאה ובסוף ימיו שנה לר"י בן
החומץ אפרתי ג' דלועין לבית כור. הגה"ה. אכן בירושלמי שלפנינו שני' בסוף
תמלחו בבית כור וסומו בבית סאה:

יבין תפארת ישראל בועז

ומחלה אורך על רוחב י' אמות: מר) דשורה דלג מערבא. קילא מדלעת
יחידית. מניח אורך ההפסק לר"ד י' אמות ומחלה: מר) עלי השורה ונכנסו
לתוך ה' טפחים: מו) לשורה דלעת בתבולה: מז) דכל שאר כרם. כני
לה ב' טפחים. והרי כלאי כרם המור מכלאי זרעים לענין אכילה והגאה:
מח) ר"ל הרי מודים אהם לי ששכבר היה גפן נטוע וכל לזרוע בלדה
תבולה כני במרחק ר"ט. וכשהי' דלעת יחידית נטוע. לר"ד להרחיק בית
רובע. א"כ ה"כ בהי' התבולה כבר זרוע. וכל ליטע בלדה גפן או דלעת.
חמורה דלעת מנפן: מט) דכ"ל דלעת יחידית לר"ד שליש בית סאה
בתבולה ולא כני ברובע ג' דכ"ל דלעת יחידית לר"ד שליש בית כור (ב):

בית כור למר. לומר לך דדוקא בכל הג' דלועין מועים בתוך הרווח האוה. אבנם בית רובע ובית סאה ובית כור שבמחתינו. היינו דלח"ק משערין
כאילו דלעת יחידית שומדת באמצע הבית רובע. שהוא י' אמות וחומם בקירוב (כפ"ז סו' ס"ב). א"כ לר"ד הרחקה ממנה לכל דה' אמות ועשירית
אמה. וכ"כ לר"מ משערין כאילו הג' דלועין עומדים סמוכים באמצע בית סאה. שהוא ג' על ג' אמה. ויהי' א"כ לר"ד להתרחק ממנה לכל דה' אמה.
ולרבי יוסי בן החומץ משערין כאילו הג' דלועין עומדים סמוכים באמצע בית כור. שהוא רע"ד אמה על רע"ד אמה (כמ"ס הרמב"ם כפ"ד מערכין ה"ד)
א"כ לר"ד להרחיק ממנה לכל דה' אמה. והוא קא' תימה שיתפסו גידולי דלועין כל כך הרבה. ואפשר שזהו שדחה לרבותי' לפרש דגם ר"מ ור' יוסי בן
החומץ דלעת יחידית אמרו למתני'. ולהכי לה"ק לר"ד להתרחק. ממנה 10/1 אמה לכל דה'. וכמ"ס. ולר"מ לר"ד להתרחק ממנה 1/6 סאה לכל דה'.
דחשבינן כאילו הדלעת עומדת בתוך שליש סאה אורך על שליש סאה רוחב. וכיון דסאה הוא ג' על ג' אמה. יהי' שלישית סאה כ"ס על כ"ס בקירוב.
ומדחשבינן כאילו הדלעת עומד באמצע מנאל שר"ד להתרחק ממנה י"ד אמות והי' על י"ד אמות והי' בקירוב. ולרבי יוסי בן החומץ חשבינן כאילו עומדת
באמצע שליש כור. וכיון דכור הוא ע"ה אף אמה מרובעים. א"כ יהי' שליש בית כור כ"ה אף אמה. ואם נעשה מהם רבע. יהי' קנ"ס אמה על
קנ"ס אמה בקירוב דאם נכפיל 159 פעם 159 יא' 25281. והיינו הקירוב לכך כ"ה אף שחמרט. ומנאל שרבי יוסי לר"ד להתרחק ממנה
79 1/2 אמה לכל דה':

משנה ראשונה

סר"ז ז"ל הפליג פ"ו המשנה ודחק בה: ז ואם הגדילה יעקר מלפניה. ולא
דמי להא דלחמ"ו לעיל ת"ב בגול שהי' גבוה ספח ובתמעב כשר שהי' כשר
תמלחו. דהסם כשאר ידקות ושאי' דלועין שמסבכין כדלחמ"ו ספ"ב כל הטעם

מוחר טע' מדלעת. ודין זה שאם הגדילה יעקור קאי נמי אלדעת יחידית
כמתעב מהי' דכפ"ז ופשוט הוא דלא דלעת חמיר משורה ואפסן דדוקא
לתוך ששה טפחים יעקור דמדלחמ"ו ספ"ב כן שיעורו כמ"ס הרמב"ם פ"ג דין ס'.

כללא דפרק ג משנה א ירקת שאין דרך לזרע רב עם מים. מותר לזרוע מן אפילו ח' מינים בערוגה שהיא ר' על ר' פפחים. דהיינו שורה א' של ד' פפחים על ספה מין א' בכל רוח סד' ורורת הערוגה ומין א' שפחיות ח' פפחים באמצע. שיגע ב' השורות היוצנות בראש תור. או שירחיק בין מין למין ספה ומחצה שיעיר יניקה. אבל ביותר מ' מינים. אף שירחיקו ככל אסור. דמנראין מערבין בערוגה קטנה כו'. ואם היה לערוגה דגל סביב גבול גבוה ספה ורחב ספה. והשאת ערוגה זו ח' על ח' פפחים. מותר לזרוע בה גם י"ח מינים. דהיינו ג' על כל גבול תבול שמרחוק כל א' מחבירו ספה ומחצה כג"ל ו' באמצע. ולא יגע לפת (וב"ש דלעת) על הגבול. מדיש בגבול הרבה מינים והמקום צר פתערבב בכולו (וב"ל דהא בשפת שור ח' על ח' פפחים אסור לזרוע שפי מ' מינים):

משנה ב ורוקא בירקות הדין כך. ואפילו באפנים גדולים. אבל מיני זרעים כגון חדרל ואפנים קטנים אורז ורוחן וכדומה. אין זורעין בערוגה כזו רק בהרחק ר"ש זה מזה וכלעיל. גבול שאמרנו שצריך שיהיה גבוה ספה ורחב ספה אם כשורע היה כך ואחר שורע נתמנע גבוה או רחבו: מותר. (וב"ש ארוכה עמוקה ספה ורחבה ר"ש. אף שלפנימים מחמלאת מים ונראת כקרקע שזה. א"ח זורעין בתוכה ג' מיני זרעים (וב"ש ירקת) א' על הדופן ספנים סכאן: וא' סכאן. וא' באמצע. ובלבד שירחיק זה מזה ספה והצי שיעיר יניקה:

משנה ג כל ניעית ראש תור מותר בירק וזרעונים כפי בתבואה (כפ"ב פ"ז) ומותר לזרוע שורה א' ירק באמצע שדה ירק מין אחר כשירחיק בנינים ר' על ר' פפחים. א"ע שכשאר מקום סמכין זה לזה:

משנה ד מותר לזרוע קשאין ודלועין ופול המצרי. כל א' מ' שורות (דהיינו ח' אמות) כשירחיקו ר' על ר' פפחים מהדי. א"ע שכל הג' מינים עליון

האפסין מאד. אבל בשכל א' מ' מינים אין רב שורה א' (דהיינו ד' אמות) אפילו מרחיק מהדי ר' על ר' פפחים. אסור מדלועין רחבין ומתפשטין כערבוביא. ורק כשיש ב' שורות סמין א' יחד מותר לזרוע בכל צד שורה א' סמין אחר: **משנה ה** נוסע אדם בנובא אהת ב' או אפילו ד' מינים. ואפילו מקיפות והלעת שולחן מתפשטין ובלבד שימה ענפים של כל א' על שפת הגומא לצד אחר (וב"ל דלעיל במ"ב סיידי בלא הסת הענפים של כל א' לצד אחר):

משנה ו שדה זרוע מין ירק ובא לזרוע באמצע דלועין שולחן מתפשטין. הדין זה עוקר באמצע כשיעור ד' אמות וזרוע דלועין בב' (שורות) (צ"ל אמות) אמצעות: ומנה בצדן מן הירק כשיעור ר"ב אמות: וחורר ועוקר ירק כשיעור ד' אמות. וזרוע בזן ב' אמות האמצעות. וחורר ומנה כשיעור ר"ב אמות ירק וכו' כלעיל וכן עד סוף שדהו. באופן שיהיה בין שורה של דלועים זו לשורה של דלועים האחר (י"ח) (צ"ל ר"ב) אמות (הדן מ' דהלמים של אמה אמה שבכאן ובכאן דאל"כ דלועים שבכאן ומכאן יבליעו הירק שביניהם (וב"ל דהא בשיש ב' שורות דלועין באמצע שדה ירק. ותר לא. מותר כשירחיק זה מזה ר' על ר' פפחים) ובמשנה ד' (משנה ז) מותר לזרוע ב' שורות מ' מיני ירק סמכין. ואפילו א' מין שדה ובעדה שדה ירק או דלועין צריך שירחיק זה מזה ר' אמות והוסט על ר' אמות וחושט. כ"א בב' שדות. אבל שדה בתבואה שמשמך לה שורה (הוא ד' אמות) ירק או אפילו שורת דלועין. א"צ לתרחיק זה מזה ר' על ר' פפחים. וכ"כ בב' שורות א' של תבואה וא' של ירק או דלועין. או א' של מין ירק זה וא' מין ירק אחר. או שדה של ירק ובעדה שורה של מין ירק אחר. בכולן מבי בהרחקת ר' על ר' פפחים. ובאחת מן דלעות ונכתבו יעקר מלפניה עד שיראו מרחוקים מהדי:

ומינה מ"ג ס"ג יעקור הספנים משמע לדלועין קאמרי ולשון הלפנים משמע לתבואה קאי. וכן פ' סכ"ח וכו' הכתובים. וה"ל וכו' הממיר ז' מן ספן לתמנין כפ"ו תבואה טעה ממת הגפן ממיר ואינו מקדש. וה"ל דהסס ממי יס מילוק דדוקא תבואה טעה חלל גפן טעה על התבואה מקדש כפ"ט מו"ע מס וכו' דלועין טעין. ויחזי כהלא דלעני דלועין דמתמנין ומתמנין ודיע דמקס כמתמנין מליט טעו ממורה מן ספן:

ר' עובדיה

כלאים קרחת פרק ד

מברטנורה

ציונים

א קרחת הכרם. פ"ז פ"ג ב' כלאים כ"א. פ"ז פ"ג ב' כלאים כ"א. פ"ז פ"ג ב' כלאים כ"א. פ"ז פ"ג ב' כלאים כ"א.

פרק ד א קרחת הכרם ומחול הכרם מפרש להו ואזיל: בית שמאי אומרים כ"ד אמות. חס קרחתה כ"ד אמות מותר לזרוע לשם פחות מכאן לא יביא זרע לשם: שחרב באמצעו. ויש גפנים כל סביבות הקרחה שהיא שש עשרה אמה על שש עשרה אמה וכן חס הלכה הקרחת על פני רוחב הכרם שאין גפנים חלל משני לדי הקרחת: אם אין שם שש עשרה אמה. כדברי בית הלל לא יביא זרע לשם אפילו בחמה האלמנית דלרבע אמות שכלל הכרם מזה הוא עבודת הכרם לעבודת הכרם ארבע אמות כדחנן לקמן לפי שהיו בולרים בשוורים ובעגלות ובעת החרישה חורשים אותה בשוורים הלך ארון ארבע אמות ככרס דמו ואם נשארו ביניהם שמה אמות חוץ מאותן ארבע לכל לך לא בטלי לגבי כרם ומותר לזרוע בציר משמנה אמות שדי פלגא להכא ופלגא להכא בטלי לגבי כרם וככרס דמו ואסור לזרוע בהן משום כלאים. ולבית שמאי לא חשיב שדה פחות משמנה אמות הלכך ארבעה ועשרים אמות בעינן ארבע לעבודת הכרם מכאן וכנגדן מכאן פשו להו שש עשרה שדי ח' להכא וח' להכא איכא שדה ולא בטלי: מחול

מלאכת פרק ד א קרחת הכרם כו'. בירושלמי ח"ד יוחנן צ"ש ממזריג כחורבין יוחר ממטען. תחלת המטען חק כסוף פרקין הטוע את כרמו על שש עשרה שש עשרה אמות מותר לזרוע לשם ארבע אמות קאמרי הכא כ"ד. איה דגרסי הכא במתא' איה היא קרחת הכרם כרס שחרב מאלמנו ומשחירו זו חמש גפנים מכאן וחמש גפנים מכאן חס חס וכו'. ונראה שהיא גרסת שנו ומסקין ערים הגיחה התלמידים. וגם הח' ח"ד י"ל כתב דיש ספרים

תום אנשי שם פ"ד א במשנה שחרב מחלש. ויחייב כשיש כשאר שיעור כרם וטעוה כוללתו וכן מוכח בירושלמי. (ה"ע). ולפי דלי לא דוקא שחרב חלל אפילו לא נגע מתחתו כאלמע יס להפני דין קרחת וכו' ח"ד להדיא לק' במ"ג וז"ע מ"ס ס"ג שש סיוסלמי דב"ש מחמיר בעורבן יוחר מתעטן פ"ט:

פרק ד א קרחת הכרם כו'. בירושלמי ח"ד יוחנן צ"ש ממזריג כחורבין יוחר ממטען. תחלת המטען חק כסוף פרקין הטוע את כרמו על שש עשרה שש עשרה אמות מותר לזרוע לשם ארבע אמות קאמרי הכא כ"ד. איה דגרסי הכא במתא' איה היא קרחת הכרם כרס שחרב מאלמנו ומשחירו זו חמש גפנים מכאן וחמש גפנים מכאן חס חס וכו'. ונראה שהיא גרסת שנו ומסקין ערים הגיחה התלמידים. וגם הח' ח"ד י"ל כתב דיש ספרים

יבין

תפארת

ישראל

יבין

פ"ד א מפרש ואזיל: (ב) ונקדחו נפיו: (ג) ואפי' אין גפנים רק מ'ב' דדי הקרחה: (ד) כבית הלל ד' אמות שסמוך לגפנים מכאן ומכאן ככרס דמו. דהיה ליה עבודת הכרם. מדלריך כשיעור הזה לעגלות ושורים לחרישה ובאלמע לריך ד' אמות שיעור שדה מלז זה.

משנה

פרק ד א וזרוע את המותר. היינו כל שמונה אמות שאלמע וכ"כ הרמב"ם בפירושו נהיה וכפסק לשון המשנה. ובחבורו פ"ו כתב מתיק ד"ה וזרע באלמע הקרחת פ"ב. כוונתו ג"כ כל השמונה אמות שאלמע. ותימה על הס"ד ב"ד ס' ל"ו סה"כ שכתב מלח באלמע שצריך להחמיק מן הארבע אמות שכלל הכרם עוד ארבע אמות ואין מותר חלל באלמע ממש נעלם ממנו לשון המשנה וגם הרמב"ם פלמו כ"כ במפורש בחבורו פ"ז דין כ"א אמות

גבי עביל עבין שני כמתיס הכי הוא ככנס שחרב באלמע ואם יש ביהוס כ"ח אמה מתקין ד"ל וזרוע את המותר ע"כ ואם באלט לדקדק מלח באלמע נראה לדלוקא כתבו ע"ה אין שם כ"ח אמה אפילו אמה אלמנית חסורה כדברי הר"ב כאן: אם אין שם שש עשרה אמה. פ"ו הר"ב וכו' דכמו כ"ד דכ"ל אין עדה פחות משמונה אמות וכ"כ ר"ש ר"ס עירובין ובתב עוד ח"ט ס"ל לבי"ט עבודת הכרם שמונה אמות ע"כ קשה דכדיא אמרי ב"ש נקמן מ"ה הירוע ארבע אמות

